

TEKSTİL, HAZIRGIYIM VE DERİ ÜRÜNLERİ SEKTÖRLERİ RAPORU (2016)

SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**Sektörel Raporlar ve
Analizler Serisi**

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	3
Şekiller Listesi	3
Kısaltmalar Listesi.....	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1. SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU.....	6
1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	6
1.2. Sektörlerin Türkiye’deki Genel Durumu.....	7
1.3. Sektörlerde Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri	8
1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler	9
1.5. Sektörlerin Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler	11
1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı	12
1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı	12
1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi	14
1.9. Sektörlerin Cirosu	14
1.10. Sektörlerin Katma Değeri	15
1.11. Sektörlerin AR-GE Faaliyetleri	15
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi.....	16
1.13. Sektörlerin Dış Ticareti	17
1.14. Sektörlerin Maliyet Bileşenleri	22
1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu	24
2. SEKTÖRLERİN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ	26
2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler	26
2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi.....	28
2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi.....	29
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	29
2.5. Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi.....	31
KAYNAKÇA	32

Tablolar Listesi

Tablo 1-	THD Sektörleri Temel Göstergeleri	7
Tablo 2-	THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritası ve Kümelenmesi	11
Tablo 3-	Yatırım Teşvik Yapısı	12
Tablo 4-	THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları.....	13
Tablo 5-	Faktör Maliyeti ile Katma Değer Miktarları (milyon TL)	15
Tablo 6-	Ar-Ge Harcaması ve Ar-Ge İnsan Gücü, 2014	16
Tablo 7-	Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2015, milyar dolar)	17
Tablo 8-	En Fazla Tekstil İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar)	21
Tablo 9-	En Fazla Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar)	21
Tablo 10-	En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar) ..	21
Tablo 11-	En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar)	21
Tablo 12-	En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları(milyon dolar)	22
Tablo 13-	En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları(milyon dolar)	22

Şekiller Listesi

Şekil 1-	Dünyada Başlıca Tekstil ve Hazırgiyim İhracatçıları (2014, milyar dolar)	6
Şekil 2-	Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları (2014, milyar dolar)	7
Şekil 3-	Kapasite Kullanım Oranı (%)	12
Şekil 4-	Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2010=100)	13
Şekil 5-	Yıllara Göre Üretim Endeksi (2010=100)	14
Şekil 6-	Yıllara Göre Ciro Endeksi (2010=100)	14
Şekil 7-	Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2014)	16
Şekil 8-	Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticareti (milyar dolar)	17
Şekil 9-	Tekstil Sektörü Ağırlıklı İthalat Kalemleri (2015)	18
Şekil 10-	Yıllar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticareti (milyar dolar)	19
Şekil 11-	Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü (Ayakkabı Dâhil) Dış Ticareti (milyon dolar)	20
Şekil 12-	Deri Ürünleri Sektörü Ağırlıklı İthalat Kalemleri (2015)	20
Şekil 13-	Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri	23
Şekil 14-	Hazırgiyim Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri	24
Şekil 15-	Deri Ürünleri Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri	24
Şekil 16-	Aylara Göre Üretim Endeksleri (2010=100)	28
Şekil 17-	Aylara Göre Kapasite Kullanım Oranı (%)	29
Şekil 18-	Aylar İtibariyle Tekstil Dış Ticareti	29
Şekil 19-	Aylar İtibariyle Hazırgiyim Dış Ticareti	30
Şekil 20-	Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Dış Ticareti	30
Şekil 21-	Aylar itibariyle Ciro Endeksi (2010=100)	31

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma Geliştirme
BCI	İyi Pamuk Uygulaması
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GWh	Gigavat Saat
HOSAB	Hazır Giyim Organize Sanayi Bölgesi
ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi
İTKİB	İstanbul Tekstil Konfeksiyon İhracatçılar Birliği
Kg	Kilogram
KKO	Kapasite Kullanım Oranı
KOBİ	Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
THD	Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri
TİM	Türkiye İhracatçılar Meclisi
TTIP	Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı
TTSİS	Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri (THD) sektörleri ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerinde önemli rol oynamıştır.

2014 yılında THD sektörleri, 1 trilyon dolarlık dünya ihracatı ile toplam dünya ticaretinden %5,3'ü paya sahip olmuştur. Sektörlerde üretim, işçiliğin ucuz olduğu ülkelere yönelmekte ama bunun yanında Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin büyük ihracatçı konumları sürmektedir. THD sektörleri için gelişmiş ülkelerin terk ettiği sektörler algısı doğru değildir. Dünya ihracatından yüksek pay almak, hangi alanda çalışma yapılırsa yapılsın, değer katarak, mevcutların üzerine çıkmaya gayret ederek mümkün olacaktır.

Ülkelerin genel ekonomileri elbette ki THD sektörlerini de etkilemektedir. 2014 yılında Çin dâhil olmak üzere gelişmekte olan ülkelere büyüme ivme kaybederken, AB ülkeleri ve Japonya'da ekonomik büyüme oldukça kırılgan bir görünüme sahip olmuş, ABD ekonomisi güçlü bir toparlanma eğilimi sergilemiş, ABD ile diğer ülkeler arasındaki büyüme eğilimi artan oranda farklılaşmıştır.

2015 yılının ikinci çeyreğinden itibaren AB üyesi ülkelerin büyümesinde kısmi toparlanma yaşanmaya başlanmış, Çin ekonomisindeki yavaşlamaya ilişkin endişeler ve emtia fiyatlarında oluşan aşağı yönlü eğilim, gelişmekte olan ülkeler üzerinde yılın üçüncü çeyreğinde önemli ölçüde etki yapmıştır.

Ülkemiz açısından bakıldığında; Rusya, Ukrayna ve Ortadoğu ülkeleri kaynaklı dış talepteki zayıflamaya, Euro/Dolar paritesinin aşağı yönlü seyri de eklenmiş ve THD sektörlerinin pazar çeşitlendirmesi konusu ön plana çıkmıştır.

Dış talepteki zayıflamaya rağmen ülkemiz THD sektörleri toplamda **72,5 milyar dolar ciro**su, **27,5 milyar dolar ihracatı** ve **960 bin kişiye sağlamış olduğu (kayıtlı) istihdamla** ülkemizdeki en önemli sektörlerden biri durumundadır. Sektörlerin kalite, moda, yenilikçilik ve tasarım anlamında bugün ulaştığı nokta küçümsenemez boyuttadır. Bu hali ile sektörler, küresel pazarda bizi ön sıralara taşımakta ve ülke imajını güçlendirmektedir.

Ülkemiz, THD sektörleri açısından; bilgi birikimi, işgücü, pazarlama ve hammadde faktörleri dikkate alındığında Çin, Hindistan ve Güney Kore ile birlikte dünyanın en rekabetçi ülkeleri arasında yer almaktadır.

Dünya tekstil ve hazır giyim sektörleri toplam ihracatı içinde %3,5'lik paya sahip olan ülkemiz, sermaye yoğun tekstil sektöründe Avrupa'nın en büyük üretim kapasitelerine sahiptir. Örneğin Türkiye, makine halısında dünya ihracat lideridir.

Sürekli değişen rekabet ortamında sektörler, nasıl ayakta kalacaklarını öğrenmiş, ihracat odaklı büyüme hedefiyle AB ile mevzuat uyumu sağlanmış, kalite ve verimlilik noktasında dünyada iddialı bir noktaya ulaşılmıştır. Ülkemiz THD sektörleri, küresel krizden etkilense de dünyanın önemli alıcılarını, kaliteli ve hızlı teslimat talebi beklentilerini karşılayarak, ülkemize çekmeyi başarmışlardır.

Türkiye ekonomisi içinde çok güçlü ileri ve geri bağlantıları olan bu sektörlerdeki rekabet gücünün sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır. Geçmişin köklü geleneklerinden yola çıkılarak başlanan bu uzun yolculukta, küresel pazarda söz sahibi olan ülkemiz THD sektörleri, son dönemde katma değeri yüksek, yenilikçi, bilgi ve teknoloji içeren ürün ve hizmet sunumları ile ihracat kapasitesi yüksek sanayiler olmayı hedeflemektedir.

1. SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU

1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

DTÖ tarafından 1995 yılında imzalanan ve 2005 sonrası tekstil-hazırgiyim ticaretinin tamamen liberalleşmesini öngören Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşması'nı takiben 2001 yılında Çin'in DTÖ'ye üye olarak bir anda bu anlaşmaya taraf olması, THD sektörlerinde yeni bir dönem başlatmıştır.

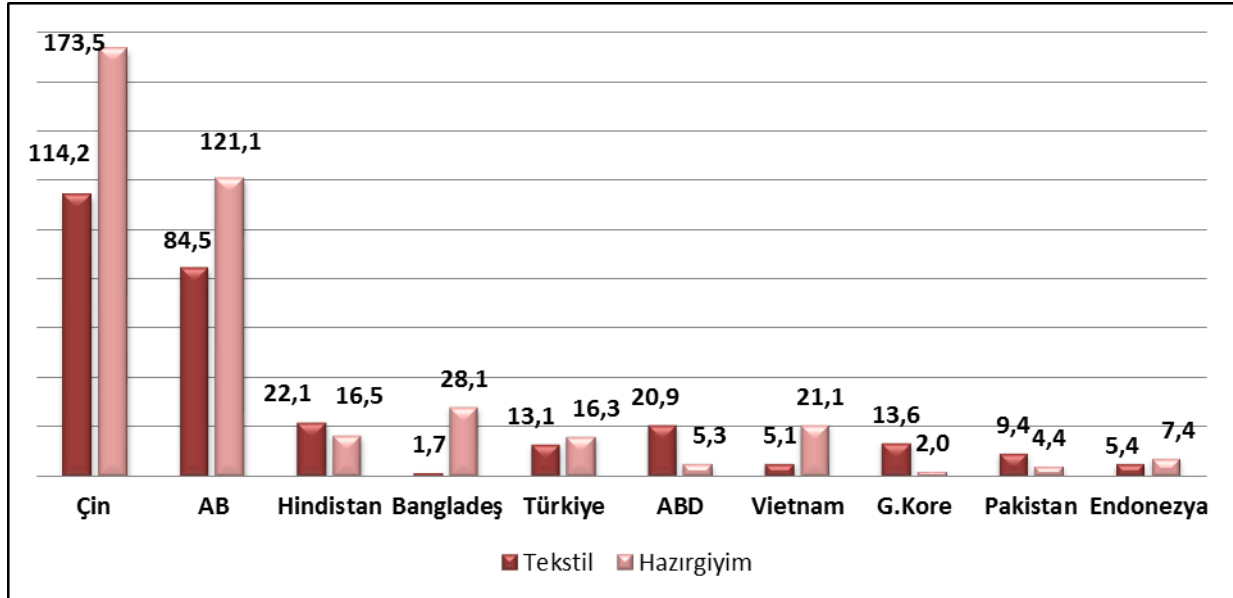
2000'li yılların üretim merkezi olan Çin, ithalatçı ve yatırımcı kimliğini bu dönemde kazanmaya başlamış, Bangladeş ve Vietnam gibi ülkeler, gerek üretim maliyetlerinin düşük olması gerekse önemli ithalatçı ülkelerle imzaladıkları tercihli ticaret anlaşmaları ve düzenlemeleri vasıtasıyla önemli üreticiler ve ihracatçılar haline gelmişlerdir.

2008 yılında ABD'de başlayan küresel kriz AB ülkelerini de etkileyerek dünyada tüketici talebinin daralmasına sebep olmuştur. 2010-2011 yıllarında dünya THD ticaretinde genel bir toparlanma gözlenmiş, 2012 yılında AB'de etkisini tekrar hissettiren krizle beraber dünya ticareti hafif bir düşüşe geçmiş, 2013 ve 2014 yıllarında THD küresel ticareti az da olsa yükseliş göstermiştir. 2015 yılı ise tüm dünyada ticaret hacimlerinin daraldığı görülmektedir.

Tekstil sektöründe 2012 yılında 335 milyar dolar olan dünya ihracatı 2013 ve 2014 yıllarında sırasıyla 356ve 360 milyar dolarlara, hazırgiyimde 404 milyar dolardan 443ve 472 milyar dolarlara, deri ürünleri sektöründe ise 147 milyar dolardan 163 ve 168 milyar dolarlara yükselmiştir.

Başlıca tekstil-hazırgiyim ihracatçıları aşağıda yer almaktadır;

Şekil 1 - Dünyada Başlıca Tekstil ve Hazırgiyim İhracatçıları (2014, milyar dolar)

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Dünyanın en büyük TH üreticisi ve ihracatçısı olan Çin'in 2014 yılında dünya tekstil ihracatından aldığı pay %32, dünya hazırgiyim ihracatından aldığı pay %37 civarındadır. Dünya yapay elyaf (suni ve sentetik) üretiminin yarıdan fazlasını gerçekleştiren Çin, aynı zamanda en büyük pamuk tüketicisi ve ikinci büyük pamuk üreticisidir. Küresel pamuk stoğunun %50'sinden fazlasını elinde tutan Çin'in hükümet politikalarındaki değişiklikler pamuk fiyatlarını hemen etkilemektedir. Sadece Çin değil ABD ve Hindistan da pamuk politikalarıyla fiyatları değiştirebilmektedir.

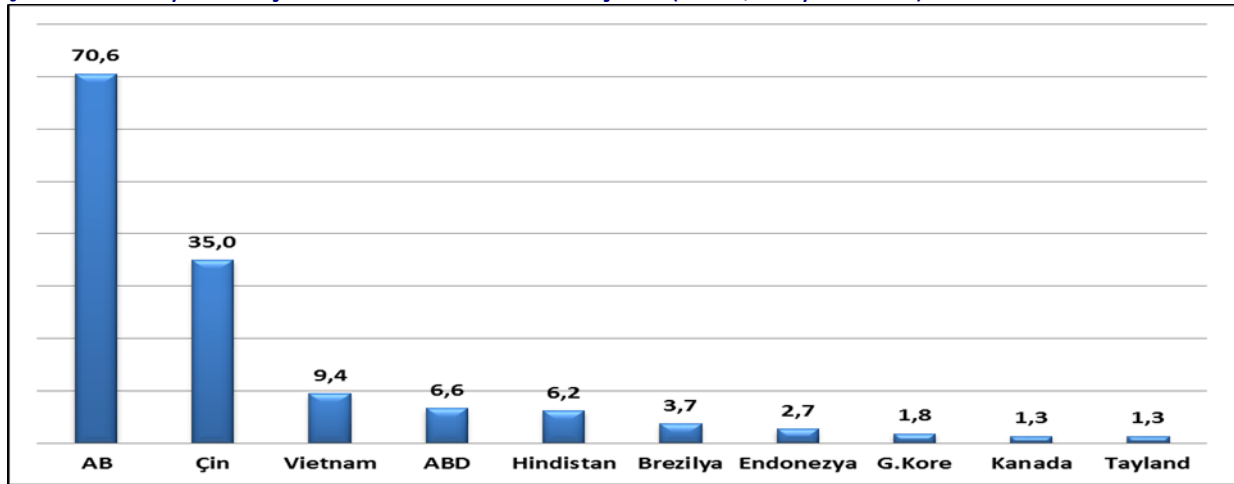
Bu sektörlerde dünyanın ikinci büyük tedarikçisi olan AB ülkeleri; tasarım ve moda kavramlarıyla ön plana çıkmakta, tüketici alışkanlıklarını yönlendirebilmektedir. Üretimlerini Çin, Türkiye, Bangladeş, Hindistan ve Endonezya gibi büyük üreticilere yaptıran AB ülkeleri, aynı zamanda en büyük alıcı konumunda da yer almaktadır. Sadece AB ülkelerinin ihracatları sıralandığında Almanya, İtalya, Belçika, İspanya, Hollanda, Fransa ve Birleşik Krallık tekstil ve hazır giyim sektörlerinin her ikisinde de ön plana çıkmaktadır.

2013 yılı istatistiklerine göre AB’de TH sektöründe yapılan yatırımlar toplamının %14,6’sı İtalya tarafından gerçekleştirilmiş, İtalya’yı sırasıyla Almanya (%6,8), Fransa (%5,9), İspanya (%3,3), Birleşik Krallık (%2,9) ve Polonya (%2,5) takip etmiştir.

Türkiye, ülke bazlı sıralamada, 2014 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,6’lık pay ile 7’nci ve dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,4’lük pay ile yine 7’nci büyük ihracatçı konumundadır.

Başlıca deri ürünleri ihracatçıları aşağıda yer almaktadır;

Şekil 2 - Dünyada Başlıca Deri Ürünleri İhracatçıları (2014, milyar dolar)

Kaynak: ITC TradeMap

Deri ürünleri toplamında en fazla ayakkabı ürün grubunda ticaret gerçekleştirilmektedir.

Dünya deri ürünleri ihracatı 2013 yılında 163 milyar dolar, 2014 yılında 168 milyar dolar düzeyindedir. Ülke bazlı sıralamada en büyük deri ürünleri ihracatçısı %21 pay ile yine Çin olmuştur. Çin’i sırasıyla İtalya, Fransa, Almanya, ABD, Vietnam ve Hindistan takip etmektedir. Türkiye ihracat sıralamasında 24. ülke durumundadır. (Bu raporda sadece gerçek deri ve deri ürünleri dikkate alınmıştır)

1.2. Sektörlerin Türkiye’deki Genel Durumu

Tablo 1 - THD Sektörleri Temel Göstergeleri

	Üretim Değeri 2014 yılı (milyar dolar)	İhracat 2015 yılı (milyar dolar)	İstihdam 2016 Ocak	İşyeri 2016 Ocak
Tekstil	38	11,5	416.475	16.786
Hazır giyim	27	15,0	477.548	32.500
Deri Ürünleri	4	0,96	60.415	6.407
Toplam	69	27,5	954.438	55.693

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki pay, sağlanan istihdam ve yüksek ihracat potansiyeli, THD sektörlerinin ülke ekonomisinin lokomotif sektörleri olduğunun göstergesidir. Ülkenin imalat sanayi üretim değeri toplamının %16'sını ve imalat sanayinde yaratılan katma değer %18'ininbu sektörler sağlamaktadır.

Tekstil ve hazır giyim sektörlerimizin bugünkü gelişim düzeyi ABD ve AB pazarlarına yapılan ihracat ağırlıklı üretimle gerçekleşmiştir. 1996 yılında AB ile gerçekleştirdiğimiz Gümrük Birliği Anlaşması sayesinde, bu tarihten itibaren AB pazarına kotasız ihracat yapma imkânı elde edilmiştir.

2007 yılı sonrasında AB pazarına tekstil ve hazır giyim sektörlerinde kotasız ihracat yapmaya başlayan Çin karşısında Türkiye, kaliteyi düşürerek fiyatta rekabet etme yolunu değil, moda/marka eksenli ve katma değeri yüksek ürünler üreterek var olma yolunu seçmiştir.

Türkiye rekabeti, moda ve trendleri belirleme gücüne sahip tasarımlar ve yüksek teknolojiyle sağlamaya çalışmış, yeni tecrübeler elde ederek dünyada kendine ileri düzeyde hedefler koymuştur.

Son dönemde ülkemizdeki büyük perakende şirketlerinin belli orandaki hisselerinin uluslararası yatırım şirketlerine satışı neticesinde şirketlerimizin yurtdışında mağazalaşma süreci hızlanmıştır. Uluslararası yatırım şirketlerinin Türk şirketlerine ortak olma isteği aynı zamanda Türk şirketlerinin başarılarının takip edildiğinin de bir göstermektir.

1.3. Sektörlerde Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri

Tekstil sektörü, hazır giyim sektörünün tedarik zinciri altında da yer alan geniş kapsamlı üretim yelpazesine sahiptir. Elyaf, iplik, örme/dokuma kumaş, keçe ve tufting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri, halılar, bunların yanında ağ, ip, tekstil kablo, taşıyıcı tekstil bandı, branda, koruyucu bez, filtre, paraşüt, fren bezi gibi teknik kullanıma yönelik ürünler tekstil sektöründe yer almaktadır. Türk Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP)'nin 50-60 arası fasılları ve 63 fasıl grubunun büyük bir kısmı bu grupta değerlendirilmektedir.

Örme ve dokuma kumaştan imal edilmiş tüm giyim ürünleri ise hazır giyim sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 61-62 fasıl grupları bu grupta değerlendirilmektedir. Hazır giyim sektörü emek yoğun bir sektör olup, tekstil sektöründe üretilen ürünlerin moda sektörüne yönelik olarak işlendiği, katmadeğer yaratan, ancak emek yoğun olması dolayısıyla genelde işçiliğin ucuz olduğu gelişmekte olan ülkelerin yatırım yaptığı bir sektör olarak değerlendirilmektedir.

Hayvan derileri ve kürkleri, deri ve kürkten imal edilmiş valiz, çanta, sandık, eldiven, kemer, koşum takımları gibi aksesuarlar ile deri ve kürkten imal edilmiş giyim ürünleri ve ayakkabılar deri ürünleri sektöründe üretilmektedir. GTİP'in 41-43 arası fasıl grupları ile 64 grubundaki deri ayakkabılar bu grupta değerlendirilmektedir. Geniş bir üretim alanında faaliyet gösteren bu sektör daha çok el emeğine dayanan ancak yüksek uzmanlık gerektiren bir sektördür.

Her üç sektörde de standart basit ürünlerin üretiminin ya da yüksek katma değerli ürünlerdeki basit aşamaların sanayileşmekte olan ülkelere bırakıldığı, üstün nitelikli tekstillerin, moda/marka ürünlerin ve teknik tekstillerin gelişmiş ülkelere tasarımı yapıldığı görülmektedir.

Küresel eğilimler incelendiğinde; yenilikçi ürünlere, spor kıyafetlere ve performans kumaşlarına ilginin artmaya devam edeceğini söylemek mümkündür. Bunun yanında özel seri veya sınırlı sayıda üretim, tasarımcı imzası taşıyan koleksiyonlar gibi belirli sayıda üretimi içeren kavramların, perakende sektöründe önemi her geçen gün artmaktadır. Markalar tarafından

sunulan bu özel tasarımlar, standart müşteri kitlelerinin dışında farklı tüketici kitlelerine erişimi ve müşterinin marka bağlılığını arttırmaktadır.

İnternet satışlarında da hızlı bir büyüme trendi görülmekte, gelişmiş ülkelerde, kişiselleştirilebilen tasarımlar için teknolojik alt yapı çalışmaları hayata geçirilmektedir.

Teknik tekstiller alanında gelişmeler yaşanmakta, tıbbi alanda tekstil malzemelerinden yapay organ yapımı konusunda çalışmalar devam etmekte, teknik tekstillerin araçlarda, yol yapımında, inşaatlarda yalıtım malzemesi olarak, nemden koruyucu sıva malzemesi olarak kullanımına sıklıkla rastlanmaktadır. Fotovoltaik (güneş ışığından elektrik enerjisi üreten) tekstiller ise giyilebilir teknolojiye örnektir. Askeri alanda uygulamalara başlanmış olan fotovoltaik tekstiller için günümüzde ağırlıklı olarak silikon esaslı güneş pilleri kullanılmaktadır. Ernst&Young Telekomünikasyon Raporu'na göre 2020 yılında giyilebilir teknolojiler pazarının dünyada 169 milyon cihaza ulaşması beklenmektedir.

İngiltere'de nano teknoloji ve fotokatalist teknolojisi kullanılarak üretilen elbise ve denim pantolonlar, içerdiği titanyum dioksit nanopartikülleri sayesinde havayı temizlemekte, kullanım esnasında yani güneş ışığı gördüğünde havadaki zararlı emisyonları parçalamakta, ardından nötralize olmakta ve giysi üzerindeki kirlilik yıkamayla uzaklaştırılmaktadır.

Türkiye'de bir yandan yurtdışında güçlü marka imajı olan firmalara üretim yapılmakta diğer yandan markalaşma, pazarlama ve stratejiye daha fazla önem verilmektedir. Yüksek teknolojiye yönelik üretim çalışmaları yapılmakta, teknik ve fonksiyonel tekstilde yaşanan gelişmelerle sektör; tasarım, moda ve üretimin dışında yeni alanlara da taşınmaktadır.

Örneğin karbon fiber ipliklerin örülüp reçine ile kaplanması sonucu ortaya çıkan kompozit malzeme, hafifliği ve dayanıklılığı ile ön plana çıkmakta, bu özelliği ile otomotiv ve havacılık sektörlerinde lastik ve gövdenin hafifletilmesinde kullanımı konusunda çalışmalar yapılmaktadır.(2008-2013 yılları arasında küresel karbon elyaf talebi yıllık %8 artarken, 2013-2015 yılları arasında talep %13 artmıştır)

TÜBİTAK tarafından desteklenen projelerde ise askeri amaçlı kullanıma yönelik teknik tekstillere (mikrodalga frekansındaki radara yakalanmayan tekstil gibi) yönelik ciddi çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Son yıllarda geri dönüşüm oldukça önemli hale gelmiştir. Üretim ve tüketim dünya genelinde artmakta, ekolojik ve ekonomik sebepler üretimin ve tüketimin her aşamasında geri dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde atık malzeme, ikincil hammadde olarak görülmektedir. Ülkemizde de kullanılmış pamuğun geri dönüşümü ve pet şişelerden polyester iplik üretimi Uşak'ta gerçekleştirilmektedir.

Dünyada tüketici talepleri doğrultusunda çevre dostu tekstillerin üretimine yönelik yenilikçi projeler sürdürülebilirliğin sağlanması adına ön plana çıkmıştır. Sürdürülebilir tekstil üretimi (STeP) kavramı ülkemizde de üzerinde durulan önemli bir kavramdır. Soya liflerinden ve mısır dekstrozunun fermantasyonuyla elde edilen liflerden üretilmiş kumaşlar kullanılmaya başlanmıştır. Bir üniversitemizde, atık çaydan boyarmadde üretimi konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Birbirleriyle yakın ilişki içinde olan THD sektörleri, moda kavramıyla tüketiciye ulaşan ürünlerden oluşmaktadır.

Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirildiğinde elyaftan başlayarak mamul giysi veya kullanım eşyasına kadar oldukça uzun bir üretim zincirine sahiptir. Her iki sektör genel itibarıyla elyaf, iplik, dokuma, örme, dokusuz yüzey, boya-terbiye, hazır giyim ve konfeksiyon alt sektörlerinden oluşmaktadır.

Tekstil sektörü pamuk, yün gibi ihtiyaç duyulan doğal elyaflar nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörüyle, sentetik elyaflar nedeniyle petro-kimya sanayii ile etkileşim halindedir. Boya-terbiye kimyasalları açısından kimya sanayii ile etkileşen sektör, hazır giyim ve konfeksiyonda aksesuar sanayii ile iç içedir. Ayrıca bu sektörler otomotivden, inşaata, ağır sanayiden tıbbaya kadar pek çok sektörle teknik açıdan ilişki içindedir.

Deri ürünleri sektörü tabaklama ve deri işleme, saraciyeye ürünleri, deri giyim eşyası, kürkten eşya ve ayakkabı üretimi olmak üzere geniş alt sektör grubuna sahiptir. Üretimde ham deri ve kürk ihtiyacı sebebiyle hayvancılık sektöründen beslenen deri ürünleri sektörü, kullanılan deri işleme ve arıtma kimyasalları nedeniyle de kimya sektörüyle yakın ilişki içindedir.

Her üç sektörün ne üreteceğini belirleyen ve ürünlerin tüketiciyle buluşma noktasında etkili olan perakende ve mağazacılık bu üç sektörün tedarik zincirinin son halkaları olup sektörlerde katma değer en yüksek olduğu alanlardır. Bu alanların kontrolü ise güçlü lojistik sektörü ile sağlanmaktadır. Ülkemizin coğrafi konumu nedeniyle sağladığı avantajlar lojistik sektörünün de güçlenmesine katkı sunmaktadır.

Dünyanın önde gelen tekstil ve hazır giyim üreticilerinden biri olan ülkemiz bu avantajını yeni nesil üretim teknolojilerine ve makinelerine yaptığı yatırımlarla devam ettirmektedir. Bu sebeple makine sektörü ile yakın ilişki içinde olan TH sektörlerinin makine ithalatına ilişkin değerlendirmeler aşağıda yer almaktadır (sadece yeni makine sevkiyatı);

2014 yılında bir önceki yıla oranla %15 düşüş gösteren küresel kısa elyaf (pamuk tipi) eğirme makineleri sevkiyatında Türkiye, 594 bin iş ile 4. büyük yatırımcı konumundadır. Küresel düşüşe rağmen Türkiye'nin yatırımı bir önceki yıla oranla %5 artış göstermiştir.

2014 yılında bir önceki yıla oranla %70 artış göstererek 137.650 iş seviyesinde gerçekleşen küresel uzun elyaf (yün tipi) eğirme makineleri sevkiyatında Türkiye, 2013 yılında olduğu gibi en büyük yatırımcı konumundadır. Türkiye'nin sevkiyatı 2014 yılında bir önceki yıla oranla %95 oranında artmış ve 67.000 iş seviyesinde gerçekleşmiştir ki bu da küresel ticaretin %49'una tekabül etmektedir.

2014 yılında Türkiye, 3. büyük alıcı olduğu open-end makinelerinde, 454.720 rotorluk küresel yatırımın 55.000'ini gerçekleştirmiştir.

2014 yılı mekiksiz dokuma makinesi küresel sevkiyatı bir önceki yıla oranla %14 oranında azalarak 71.667 tezgâh seviyesinde kalmıştır. Bu alanda 5. büyük alıcı olan Türkiye'nin mekiksiz dokuma makinesi sevkiyatından aldığı pay 2.323 tezgâhtır.

Küresel geniş en yuvarlak örme makinesi sevkiyatı 2014 yılında bir önceki yıla oranla %22 düşüş göstererek 28.502 seviyelerinde seyretmiştir. Türkiye 2014 yılında küresel ticaretten aldığı %4,6'lık pay ile 3. sırada yer almış ve 1.325 adet geniş en yuvarlak örme makinesi yatırımı gerçekleştirmiştir. Yuvarlak örgü makineleri ithalatımız ağırlıklı olarak Almanya, Çin ve İtalya'dan yapılmaktadır.

2013 yılında dünyada 35.180 elektronik düz örme makinesi yatırımı yapılmış, 2.790 makine ile Türkiye, 3. büyük yatırımcı konumunda yer almıştır. 2014 yılında küresel ticaret %31 artmış ve

46.100 makine sevkiyatı gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında Türkiye 1.879 makine ile 4. büyük yatırımcıdır.

1.5. Sektörlerin Bölgesel Yapısı ve Kümellemeler

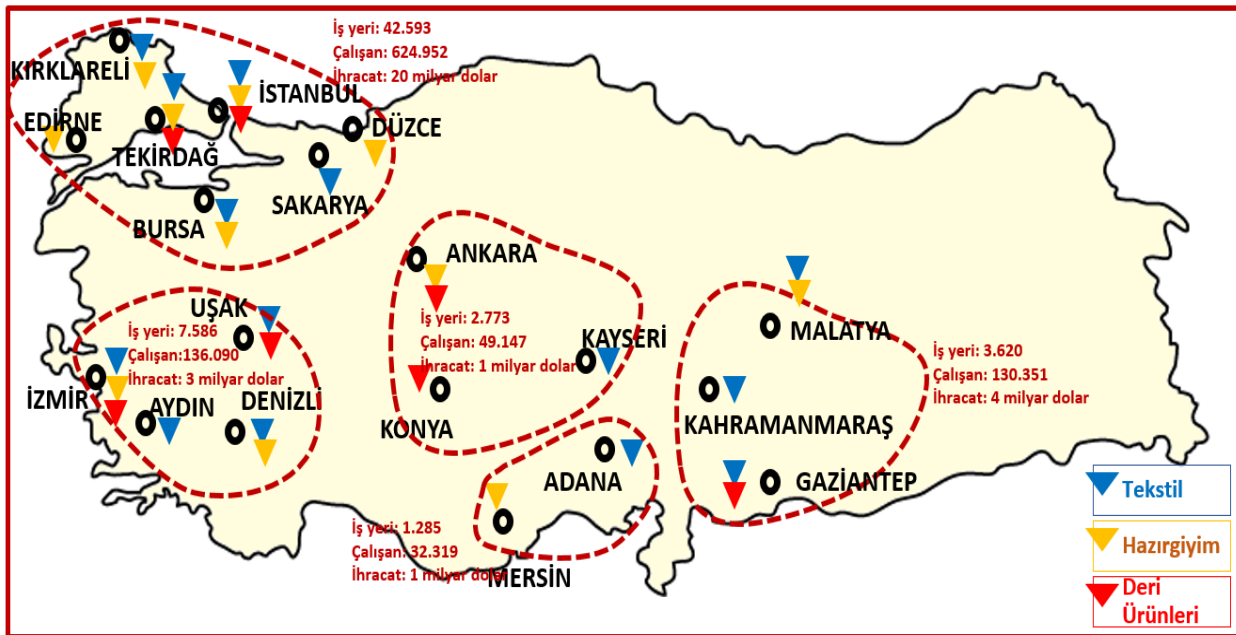
Sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin ağırlıklı üretimleri bölgesel özellik göstermektedir.

İplik üretimi Kahramanmaraş, İstanbul, Gaziantep, Bursa gibi illerde yoğun olarak yapılırken, Denizli’de havlu, bornoz, ev tekstili imalatı, Uşak’ta iplik, battaniye, geri dönüşüm, Çorlu ve Çerkezköy’de terbiye, Adana’da pamuklu dokuma ve terbiye, Gaziantep’te dokusuz yüzey, makine halıcılığı, İstanbul’da konfeksiyon ve örme imalatı ön plana çıkmaktadır. Sadece yuvarlak örme üretim kapasitesi dikkate alındığında ise İstanbul’u sırasıyla Tekirdağ, Maraş ve Bursa izlemektedir.

Şanlıurfa pamuk üretiminde ön sıradadır.

Deri işleme firmaları İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen, Tekirdağ-Çorlu, Uşak, Bolu-Gerede, Balıkesir-Gönen, Manisa-Kula’da, ayakkabı firmaları İstanbul, İzmir, Konya ve Gaziantep’te, kürkten eşya imalatı yapan firmalar İstanbul’da, saraciye firmaları İstanbul ve Ankara’da yoğunlaşmıştır. Deri hazır giyim firmaları ise daha çok İstanbul ve İzmir’de yer almaktadır.

Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritası ve Kümelmesi

Kaynak: SGK, Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

6’ncı bölgede Şanlıurfa İkinci Organize Sanayi Bölgesi içinde, sektörel bazda bir kümelermeyi destekleyen Hazır Giyim Organize Sanayi Bölgesi (HOSAB) projesi hayata geçirilmiş, 2015 yılı Mayıs ayı itibariyle de temel atılmıştır.

Yine 6’ncı bölgede yer alan Diyarbakır’da, bir tekstil kent (tekstil ihtisas organize sanayi bölgesi) oluşturma planı mevcuttur.

Kahramanmaraş’ta ise Tomsuklu Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi, 2015 yatırım planına girmiştir.

2012 yılının Haziran ayında yayımlanan son teşvik mevzuatına göre emek yoğun THD sektörlerinin özellikle 6. bölgeye doğru genişlemesi hedeflenmektedir. Teşvik mevzuatına yönelik harita bazlı açıklama aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3 - Yatırım Teşvik Yapısı

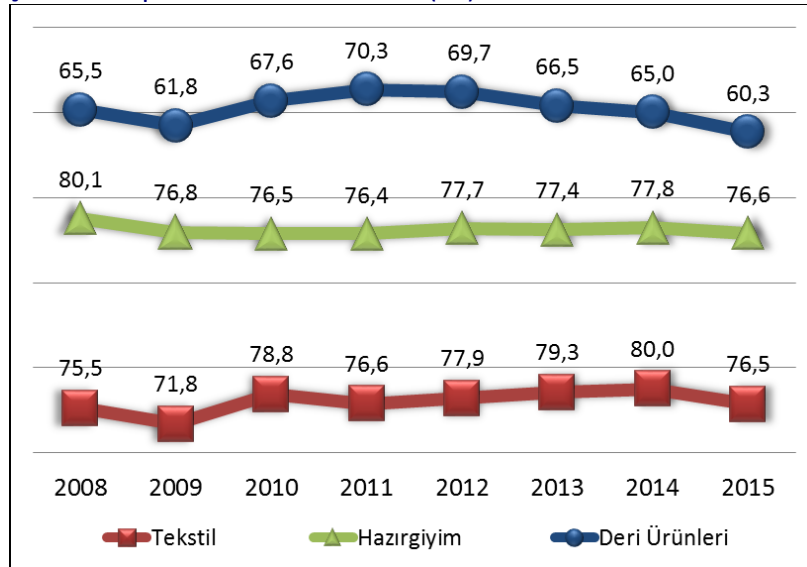

1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı

Krizlerin olduğu dönemlerde kapasite kullanım oranlarında (KKO) düşüşler yaşanmış, krizden sonraki dönemde KKO'da genel bir toparlanma gözlenmiştir.

2015 yılında KKO'ları tekstil sektöründe %76,5, hazır giyim sektöründe %76,6 ve deri ürünleri sektöründe %60,3'tür. İmalat sanayi ortalama KKO'su ise 2015 yılında %74,7'dir.

Şekil3 - Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB)

1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı

THD sektörlerinde kayıtlı toplam işyeri sayısındaki azalma devam etmektedir.

Lokomotif görevi gören büyük şirketlerden ve çok sayıda küçük şirketten oluşan ekosistem, yüksek istihdam yaratarak, ülkemizin sosyoekonomik dengesini sağlamada etkili rol oynamaktadır.

Tablo 4- THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları

2016 Ocak	Mikro İşletme [1]	%	Küçük İşletme [2]	%	Orta Büyüklükte İşletme [3]	%	Büyük İşletme [4]	%	Toplam İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı (kişi)
Tekstil	11.457	68,3	3.673	21,9	1.365	8,1	291	1,7	16.786	416.475
Hazırgiyim	24.390	75,0	6.335	19,5	1.559	4,8	216	0,7	32.500	477.548
Deri Ürünleri	5.112	79,8	1.121	17,5	161	2,5	13	0,2	6.407	60.415
THD Toplam	40.959	73,5	11.129	20,0	3.085	5,5	520	0,9	55.693	954.438
İmalat Sanayi Toplam	204.454	77,9	46.622	17,8	9.731	3,7	1.622	0,6	262.429	3.538.001

Kaynak: SGK Aylık İstatistik Bültenleri, Ocak 2016

[1] 1-9 çalışanı olan

[2] 10-49 çalışanı olan

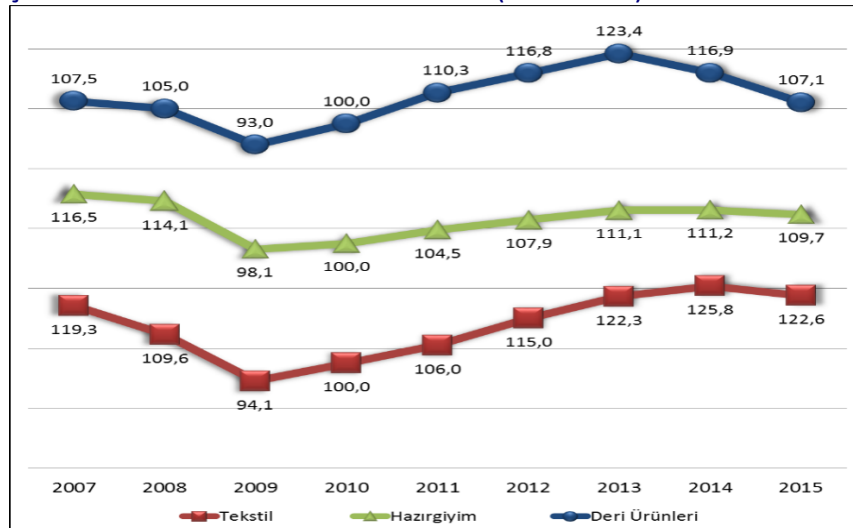
[3] 50-249 çalışanı olan

[4] 250 ve üzeri çalışanı olan

2016 Ocak ayı SGK kayıtlarına göre 13.620.794 sigortalı çalışan arasında 3.538.001'i imalat sanayinde kayıtlı olup, bunlardan 416.475 kişi tekstil imalatında (16.786 firmada), 477.548 kişi hazırgiyim imalatında (32.500 firmada), 60.415 kişi ise deri ürünleri imalatında (6.407 firmada) istihdam edilmektedir.

Buna karşılık sektörlerde kayıt dışılık dikkate alındığında, 2-2,5 milyon civarında kişinin çalıştığı tahmin edilmektedir. Sektörlerin emek yoğun yapısı ve küresel düzeyde işçilik maliyetlerinde yaşanan yoğun rekabet, kayıtdışı istihdamın sebepleri arasındadır. Kayıtdışı çalışmalar ve yan sanayi ile birlikte THD sektörlerinin tüm sektörler içindeki toplam istihdam oranı %10 civarındadır.

Şekil4 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK

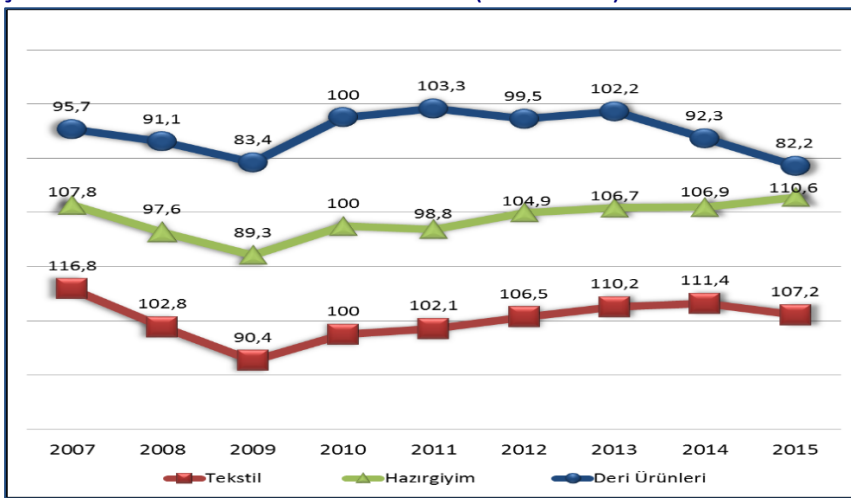
2014 yılında tekstil ve hazır giyim sektörlerinde istihdam artışı olmuş, ancak deri ürünleri sektöründe tekstil ve hazır giyim aksine istihdam azalmıştır. 2015 yılında ise her üç sektörde istihdam kaybı yaşanmıştır.

1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi

2008-2009 krizinde üretimde yaşanan düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından 2013 yılına kadar genel bir toparlanma görülmüş ancak kriz öncesi dönemin üretim endeksi değerlerine ulaşamamıştır.

2014 yılında tekstil ve hazır giyimde artış, deri ürünlerinde düşüş, 2015 yılında yalnızca hazır giyimde artış yaşanmıştır. (2015 yılı imalat sanayi üretim endeksi ise 121,7'dir)

Şekil 5 - Yıllara Göre Üretim Endeksi (2010=100)

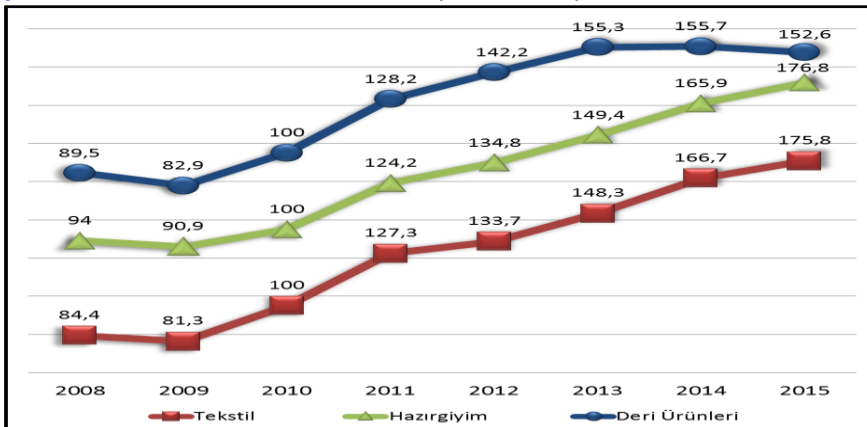

Kaynak: TÜİK

1.9. Sektörlerin Cirosu

2009 yılından sonra kaydedilen cirolarda dikkat çekici bir artış söz konusudur. İhracata dayalı üretim yapılan THD sektörlerinde gözlenen ciro artışının en önemli sebeplerinden biri dolar ve Euro'nun, Türk Lirası karşısında değerlenmesi olarak gösterilebilir. 2014 yılında da sektör cirolarında artışın devam ettiği, 2015 yılında ise deri ürünlerinde düşüş gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 6 - Yıllara Göre Ciro Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK

1.10. Sektörlerin Katma Değeri

Tablo 5 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer Miktarları (milyon TL)

	2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
İmalat sanayi	84.735	100	99.229	100	128.950	100	131.303	100	162.328	100	187.013	100
Gıda Ürünleri Sanayi	10.571	12,5	11.631	11,7	13.228	10,3	15.575	11,9	18.763	11,6	21.709	11,6
Tekstil Sanayi (T)	7.217	8,5	8.862	8,9	11.813	9,2	12.251	9,3	15.754	9,7	18.692	10,0
Metalik Olmayan Ürünler	6.437	7,6	7.903	7,6	10.150	7,9	10.294	7,8	13.229	8,1	15.670	8,4
Motorlu Kara Taşıt. San.	6.571	7,8	8.078	8,1	10.927	8,5	10.385	7,9	13.067	8,0	14.787	7,9
Ana Metal Sanayi	4.857	241,8	8.139	8,2	12.721	9,9	9.128	7,0	12.767	7,9	13.723	7,3
Hazırgiyim Sanayi (H)	5.656	6,7	6.538	6,6	9.185	7,1	9.796	7,5	11.673	7,2	13.293	7,1
Deri Ürünleri (D)	726	0,9	891	0,9	1.078	0,8	1.284	1,0	1.539	0,9	1.753	0,9
Toplam THD	13.599	16,0	16.291	16,4	22.076	17,1	23.332	17,8	28.966	17,8	33.738	18,0

Kaynak: TÜİK

THD sektörleri birlikte değerlendirildiğinde ülkemizde en çok katma değer yaratan sektör olması dikkate değerdir.

2014 yılı TÜİK katma değer (faktör maliyeti) verilerine göre; imalat sanayinde üretilen katma değer, ülkede üretilen toplam katma değerinin % 35,5'ini oluşturmakta, THD sektörlerinin ürettiği katma değer imalat sanayi katma değerinin % 18'ine, ülkede üretilen toplam katma değerinin % 6,4'üne tekabül etmektedir.

1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri

Rekabet giderek yoğunlaşmakta, dünya genelinde ülkelerin araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) harcamaları artmaktadır. 2014 yılı itibariyle GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı en yüksek olan ülkeler sırasıyla Güney Kore (4,3), İsrail, Japonya, Finlandiya, İsveç, Danimarka, Tayvan, Avusturya, İsviçre ve Almanya(2,8)'dir. (OECD ortalaması 2,37)

Türkiye'de 2014 yılı itibariyle GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı %1,01'dir. 2023 hedeflerinde GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı; Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerinde olduğu gibi %3 olarak belirlenmiştir.

Ar-Ge harcaması 2014 yılında bir önceki yıla göre %18,8 artarak 17 milyar 598 milyon TL olarak hesaplanmıştır. 2014 yılında ticari kesim Ar-Ge harcamasının toplam Ar-Ge harcamasına oranı %49,8'dir (8.760 milyon TL).

THD sektörleri için küresel düzeyde Ar-Ge harcamaları incelendiğinde bu sektörlerde Ar-Ge'ye en çok harcama yapan ülkelerin Çin, Japonya, İtalya, Güney Kore ve Almanya olduğu görülmektedir.

Türkiye'de 2014 yılında imalat sanayinde çalışan Ar-Ge personelinin %3'ü tekstil, %1'i hazırgiyim ve %0,3'ü deri ürünleri sektörlerinde çalışmaktadır. Sektörlerin kayıtlı istihdam oranları dikkate alındığında Ar-Ge personeli çalışma oranı düşük kalmaktadır.

Tablo 6–Ar-Ge Harcaması ve Ar-Ge İnsan Gücü, 2014

	Ar-Ge Harcaması (milyon TL)	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü (TZE)
Toplam	17.598	213.686	115.444
Ticari Kesim	8.760	73.737	61.945
İmalat Sanayi	4.541	34.948	28.583
Tekstil (T)	104,7	1.154	845
Hazırgiyim (H)	20,3	256	221
Deri Ürünleri (D)	6,1	104	96
THD Toplam	131,1	1.514	1.162

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri, 2014

TZE: Tam zaman eşdeğerli

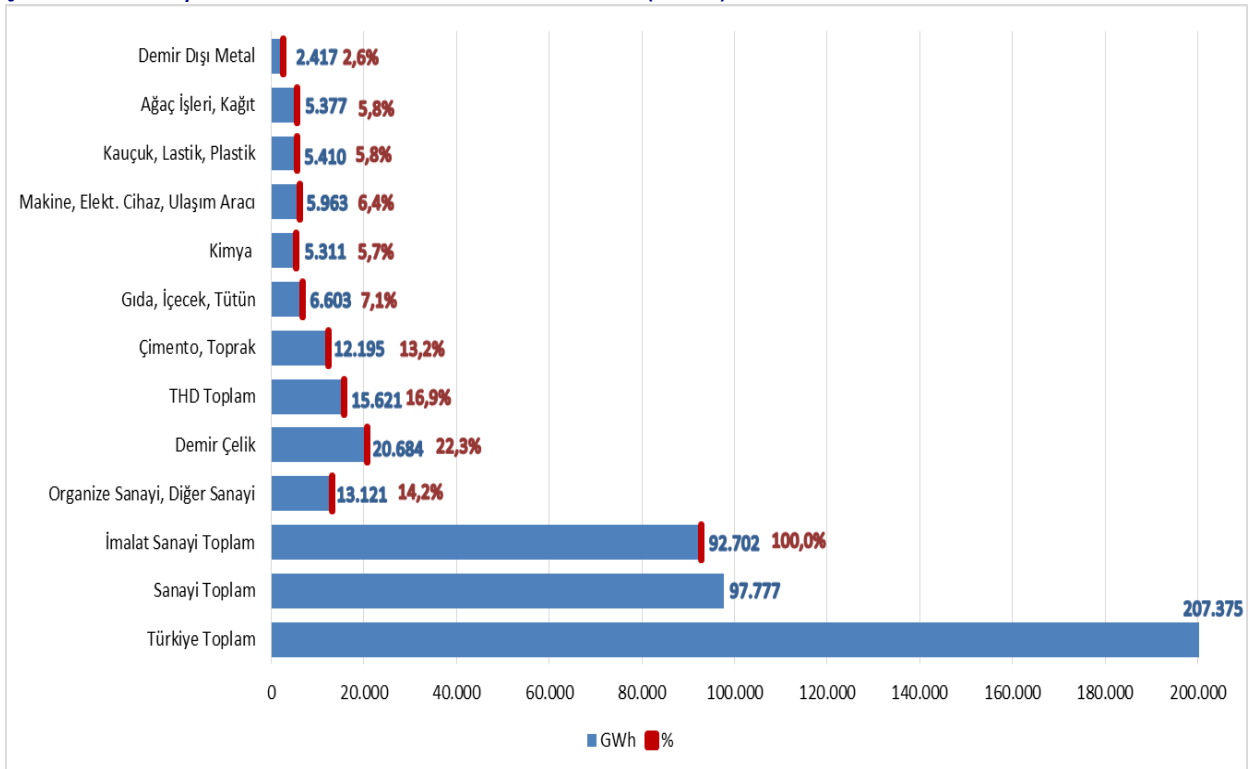
Sektörlerde Ar-Ge faaliyetleri daha çok nano-teknoloji ile üretilmiş üstün performanslı ürünler, fonksiyonel tasarımlar, ekonomik çevreci yaklaşımlar, farklı kullanım sahalarına yönelik gelişmiş teknik tekstiller, tekstil takviyeli kompozitler ve geri dönüştürülmüş ürünler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bakanlığımız kayıtlarına göre 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında muafiyetlerden yararlanan 245 Ar-Ge merkezinin 11'i tekstil, 2'si hazırgiyim ve 1'i deri ürünleri sektöründe faaliyet göstermektedir (2016 yılı Mart ayı itibarıyla).

2015 yılı ilk altı ayında Türk Patent Enstitüsüne yapılan yerli patent başvuruları içinde en fazla patent başvurusu yapanlar listesinde ilk 10 içinde altıncı sırada bir tekstil firması yer almaktadır. Sadece üründe değil süreç ve kullanılan teknolojide de inovasyonu hedef alan şirketlerin sayısı her geçen gün artmaktadır.

1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi

Şekil 7 – Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2014)

Kaynak: TEDAŞ

Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) istatistiklerine göre 2014 yılında Türkiye’de toplam 207.375 gigawat saat (GWh) elektrik tüketilmiş olup, bunun 97.777 GWh’i (%47) sanayi tüketiminden, 92.702 GWh’i ise imalat sanayi tüketiminden kaynaklanmaktadır.

THD sektörleri 15.621 GWh ile imalat sanayi sektörleri içerisinde demir-çelik sektöründen sonra en çok elektrik tüketen sektördür. Bunda terbiye sanayinin payı çok büyüktür. Geneli Marmara Bölgesi’nde toplanan tekstil terbiye sanayinin ana girdileri; doğalgaz, ısı enerjisi, buhar ve elektriktir. Tekstil terbiyesinde 1 kg mal üretimi için 1,5 kilovat/saat elektrik ve 1,10 santimetreküp doğalgaz harcanmaktadır.

1.13. Sektörlerin Dış Ticareti

TH sektörü verdiği dış ticaret fazlası ile ihracatta ülkemizin mihenk taşlarından birini oluşturmaktadır. Ancak yüksek üretim kapasitesini karşılayamayan ara malı arzı sebebiyle girdiler açısından sektörlerde dış ticaret açığı olmaktadır.

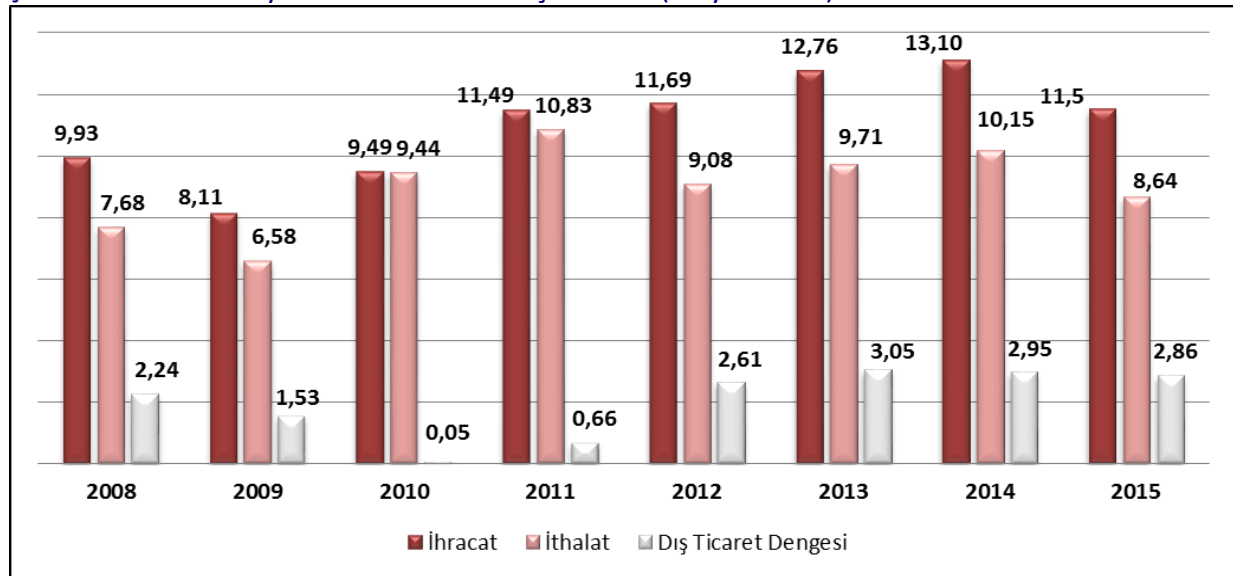
Tablo 7 - Türkiye’nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2015, milyar dolar)

	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
Tekstil	11,5	8,64	2,86
Hazırgiyim	15,02	2,65	12,37
Deri Ürünleri	0,955	1,012	-0,057
Toplam	27,5	12,3	15,2

Kaynak: TÜİK

2014 yılı dünya tekstil ihracatında Türkiye %3,6 pay ile 7’nci büyük ihracatçı konumundadır. Tekstil sektöründe (ev tekstili ve halı dâhil) 2014 yılında 2,95 milyar dolar olan dış ticaret fazlası, 2015 yılında 8,64 milyar dolar ithalata karşılık 11,5 milyar dolar ihracat yapılmasıyla 2,86 milyar dolara gerilemiştir.

Şekil 8 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticareti (milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

Lif, iplik ve kumaş toplam ihracatımız 2013 yılında 7,3 milyar dolar, 2014 yılında 7,4 milyar dolar ve 2015 yılında 6,5 milyar dolar seviyelerindedir. Ev tekstili, yer kaplamaları, teknik eşya ve

etiket/tül toplam ihracatı ise 2013 yılında 5,5 milyar dolar, 2014 yılında 5,8 milyar dolar, 2015 yılında ise 5 milyar dolardır

2015 yılında ürün bazlı ihracat ve ithalat rakamları karşılaştırıldığında, dış ticaret dengesi pozitif yönde olan ürünler sırasıyla; halılar, ev tekstili ürünleri, örme mensucat, suni-sentetik mensucat, pamuklu mensucat ve etiket/tül/teknik eşyalardır.

Türkiye son yıllarda halı ihracatında dünyada ilk sıralara doğru yol almış, halıya yaptığı yatırımlarla dünyanın en yeni makine parkuruna sahip olmuştur. Türkiye 2015 yılı halı ve yer kaplamaları toplamında, dünyanın en büyük 2'nci halı ihracatçısı konumunu, sadece makine halısı dikkate alındığında ise açık ara lider konumunu devam ettirmektedir. 2014 yılında 16,6 milyar dolar olan dünya halı ve yer kaplamaları toplam ihracatında Türkiye; 2,3 milyar dolar ile %13,9 paya sahiptir. Makine halısı küresel ihracatındaki payımız ise %50'ye yakındır.

Türkiye, Avrupa'nın en büyük nevresim üreten fabrikasına sahiptir. Ev tekstilinde brode ve gipür üretimi için kurulan makine parkı, dünyanın en büyük makine parkıdır. Türkiye aynı zamanda havlu konusunda dünyanın ilk 4 tedarikçisinden biridir.

2014 yılında 34 milyar dolar olan dünya örme mensucat ihracatında Türkiye; 1,7 milyar dolar ile %5 paya sahiptir.

Tüm bunlarla uyumlu olarak Türkiye bugün, 600 civarında tekstil terbiye fabrikası ile Çin'den sonra ikinci büyük tekstil terbiye kapasitesine sahip ülke konumundadır.

Türkiye tekstil ve hazır giyim ihracatına bağlı hammadde ihtiyacını karşılamaya yönelik tekstil aramalı ithalatı sebebiyle dünya tekstil ithalatında ön sıralarda yer almıştır (6. büyük ithalatçı).

Diğer yandan 15 Eylül 2011 tarihli ve 28055 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2011/2203 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile hazır giyimde %17 - %30 arasında, kumaşta %11-%20 arasında ilave gümrük vergisi konmasıyla ve dünyadaki gelişmeleri müteakip 2012 yılında tekstil ithalatında önemli düşüşler kaydedilmiştir.

2015 yılında 8,64 milyar dolarlık tekstil sektörü ithalatımızda; pamuk elyaf ve ipliği ile suni-sentetik elyaf ve ipliği en önemli ithalat kalemleridir. İplik ithalatımız 3 milyar dolarla tekstil sektörü ithalatımızın %34'ünü, pamuk ithalatımız 1,24 milyar dolarla %14'ünü, suni-sentetik elyaf ithalatımız 1,1 milyar dolarla %13'ünü oluşturmuştur.

İplik ithalatımız içinde en önemli kalem ise suni/sentetik iplik ithalatımızdır (2 milyar dolar).

Yünde de 74 milyon dolarlık dış ticaret açığı mevcuttur. Tekstil iplikleri dış ticaret açığımız 1,3 milyar dolar düzeyindedir.

Şekil 9 – Tekstil Sektörü Ağırlıklı İthalat Kalemleri (2015)

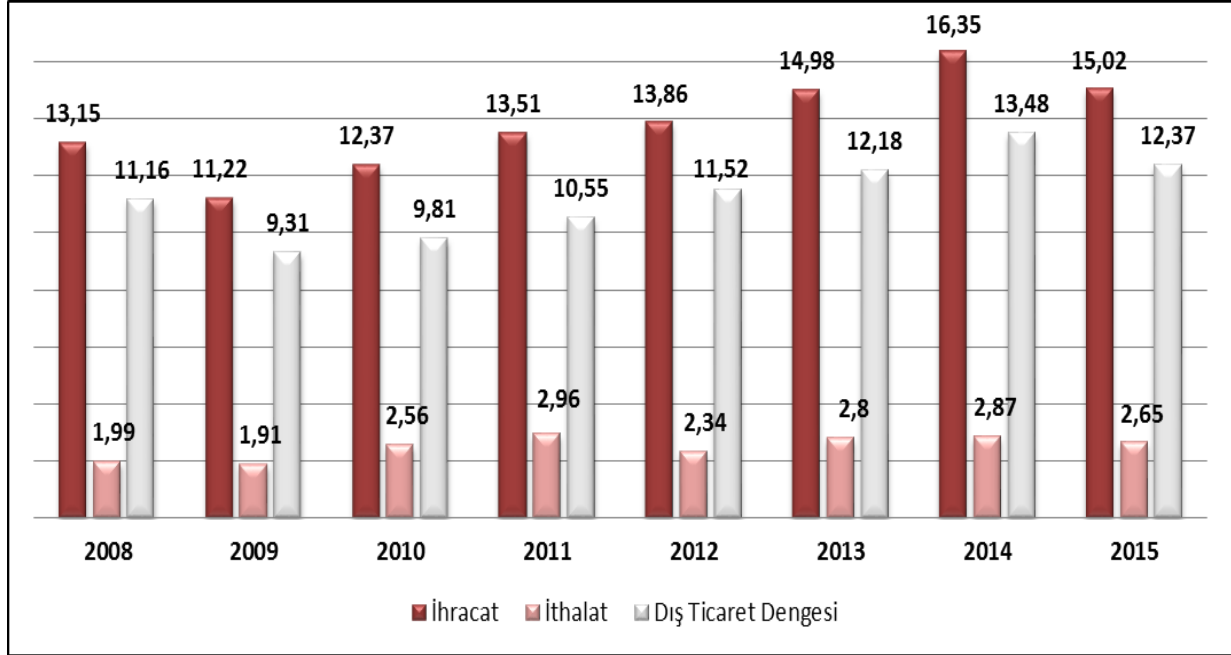

Kaynak: TÜİK

2014 yılında Türkiye, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,4'lük pay ile 7'nci büyük ihracatçı konumundadır.

İmalat sanayi sektörleri içinde 2015 yılı "net ihracatçı" sıralamasında 1'inci sırada yer alan hazır giyim sektöründe; 2014 yılında 13,48 milyar dolar olan dış ticaret fazlası, 2015 yılı itibariyle 15,02 milyar dolar ihracata karşılık 2,65 milyar dolar ithalat yapılmasıyla; 12,37 milyar dolara tekabül etmiştir.

Şekil 10 - Yıllar İtibariyle Hazır giyim Sektörü Dış Ticareti (milyar dolar)

Kaynak: TÜİK

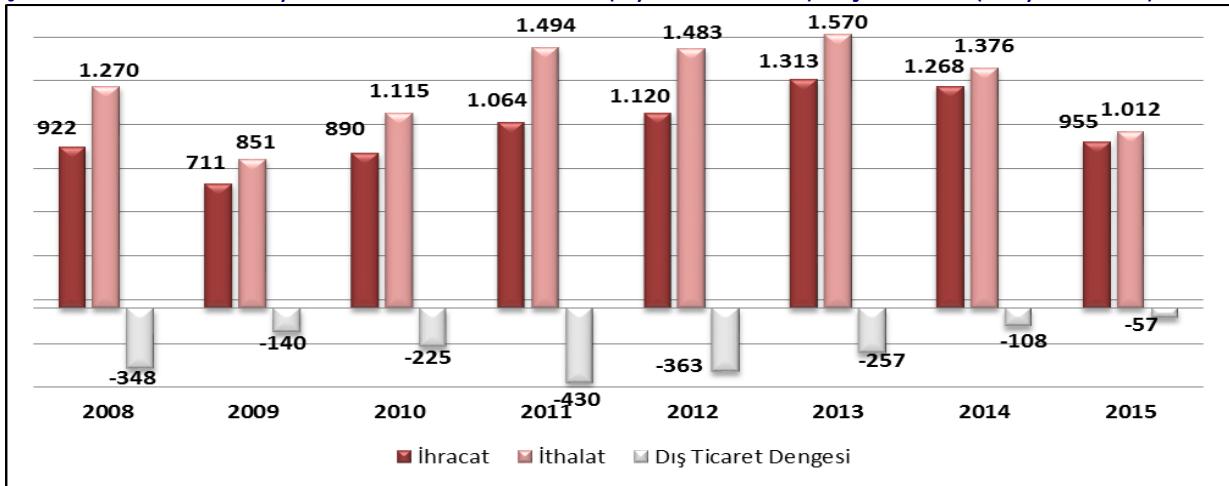
2015 yılı hazır giyim sektöründe örülmüş fanila/tişört/iç giyim 3 milyar dolarla en yüksek ihracat kalemidir. Örme kapasitemizin yüksek olması bunun en temel sebebidir.

Yine 2015 yılında örülmüş kazak/süveter/hırka, bayan/kız çocuk pantolon/şort/tulum, bayan/kız çocuk örülmüş takım elbise/ceket/şort, erkek/erkek çocuk pantolon/şort/tulum ve örülmüş çorap/soket 1 milyar doların üzerinde ihracat yapılan kalemlerdir.

Türkiye, çorap sanayinde AB'nin en büyük tedarikçilerindendir. Ancak 2005'ten itibaren Çin'in Türkiye'deki maliyetlerin çok daha altında fiyatlarla pazara girmesi sektörü zorlamaktadır. 2015 yılında dünya çorap ihracatında, Çin 5,9 milyar dolar ile birinci, Türkiye 1,02 milyar dolarla ikinci ve İtalya 0,8 milyar dolar ile üçüncü sırada yer almaktadır. Dünya çorap ihracatının %8,5'ini Türkiye gerçekleştirmiştir. İtalya'nın çorap ihracatının birim fiyatı 27,7 dolar/kg, Türkiye'nin 15,3 dolar/kg, Çin'in 12,0 dolar/kg'dir.

İthalata bakıldığında ise 2015 yılı verilerine göre; örülmüş kazak/süveter/hırka, erkek/erkek çocuk pantolon/şort/tulum, bayan/kız çocuk pantolon/şort/tulum, dokusuz/sıvanmış mensucattan hazır giyim eşyası ithalatı 200 milyon doların üzerinde olan kalemlerdir.

Şekil 11 - Yıllar İtibariyle Deri Ürünleri Sektörü (Ayakkabı Dâhil) Dış Ticareti (milyon dolar)

Kaynak: TÜİK

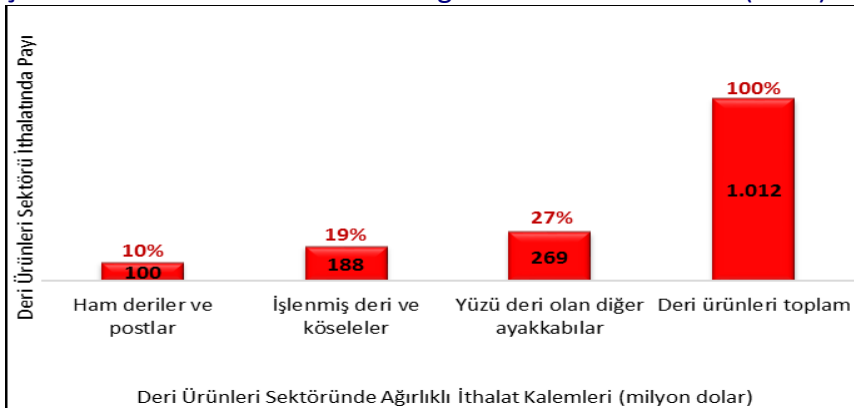
2015 yılında ayakkabı dâhil deri ürünleri sektöründe (sadece gerçek deri ürünleri) 1 milyar dolarlık ihracata karşılık 0,96 milyar dolar ithalat yapılmış, 57 milyon dolarlık dış ticaret açığı verilmiştir.

Deri ürünleri sektörü ağırlıklı olarak ham deri/postlar, işlenmiş deri/kösele ve ayakkabı ithalatı sebebiyle dış ticaret açığı vermektedir. Deri sektörümüz, ham deri ihtiyacının yaklaşık %70'ini ithalat yoluyla temin etmektedir. Türkiye küçükbaş hayvan derisinde (ham, dabaklanmış ya da ara kurutmalı koyun/kuzu derisi) Çin, İtalya ve Hindistan'dan sonra dünyanın 4'üncü büyük ithalatçısı konumundadır.

Diğer yandan 02 Ağustos 2014 tarihli ve 29076 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2014/6692 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile 10 Ağustos 2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere ilave gümrük vergisi uygulaması getirilmiştir. Bu yeni uygulama menşe kriterine dayandırılmış ve ilave vergi ayakkabıların menşesine göre farklılık gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Aynı şekilde 20 Haziran 2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve aynı gün yürürlüğe giren 2015/7722 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile saraciyeye ürünlerine % 30 ilave gümrük vergisi getirilmiştir.

Şekil 12 – Deri Ürünleri Sektörü Ağırlıklı İthalat Kalemleri (2015)

Kaynak: TÜİK (Yüzü deri olan diğer ayakkabılar: spor amaçlı veya koruyucu giyim amaçlı olmayan deri ayakkabı)

Dış ticaret dengesi pozitif olan ürünler arasında en büyük ihracat kalemini 124 milyon dolar ihracat ile deri/köseleden giyim eşyası/aksesuarları ve 77 milyon dolar ihracat ile kürkten giyim eşyası/aksesuarları oluşturmaktadır.

Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerinde ihracat ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır;

Tablo 8 - En Fazla Tekstil İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Almanya	1.132	974	-14,0
İtalya	1.003	858	-14,5
ABD	820	834	1,7
Rusya Federasyonu	873	512	-41,4
İngiltere	557	505	-9,3
Suudi Arabistan	490	498	1,6
Yıl Toplamı	13.102	11.499	-12,2

Kaynak: TÜİK

Tablo 9 - En Fazla Tekstil İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Çin	2.051	1.714	-16,4
Hindistan	917	718	-21,7
Endonezya	753	699	-7,2
ABD	1.003	629	-37,3
İtalya	566	466	-17,7
Türkmenistan	460	434	-5,7
Yıl Toplamı	10.146	8.637	-14,9

Kaynak: TÜİK

Tablo 10 - En Fazla Hazır giyim İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Almanya	3.321	2.686	-19,1
İngiltere	2.355	2.092	-11,2
İspanya	1.589	1.628	2,5
Irak	6.46	766	18,6
Fransa	931	723	-22,3
Hollanda	813	701	-13,8
Yıl Toplamı	16.348	15.023	-8,1

Kaynak: TÜİK

Tablo 11 - En Fazla Hazır giyim İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Çin	828	753	-9,1
Bangladeş	767	751	-2,1
İtalya	160	144	-10,0
Mısır	134	130	-3,0
Hindistan	108	95	-12,0
Kamboçya	94	84	-10,6
Vietnam	85	75	-11,8
Yıl Toplamı	2.868	2.651	-7,6

Kaynak: TÜİK

Tablo 12 - En Fazla Deri Ürünleri İhracatı Yapılan Ülkeler ve İhracat Miktarları (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Rusya Federasyonu	212	110	-48,1
İtalya	146	98	-32,9
Almanya	104	82	-21,2
İngiltere	78	58	-25,6
Fransa	64	49	-23,4
Çin	63	46	-27,0
Irak	35	33	-5,7
Yıl Toplamı	1.268	955	-24,7

Kaynak: TÜİK

Tablo 13- En Fazla Deri Ürünleri İthalatı Yapılan Ülkeler ve İthalat Miktarları (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2014	2015	% Fark
Çin	294	228	-22,4
İtalya	265	217	-18,1
İspanya	69	39	-43,5
Fransa	35	24	-31,4
Almanya	29	16	-44,8
Yıl Toplamı	1.376	1.012	-26,5

Kaynak: TÜİK

2015 yılı itibariyle Tekstil ihracatımızda Almanya, İtalya, ABD ve Rusya Federasyonu, hazır giyim ihracatımızda Almanya, İngiltere ve İspanya, deri ürünleri ihracatımızda ise Rusya Federasyonu, İtalya ve Almanya en önemli ihraç pazarlarımızdır.

TH sektörlerinde Türkiye'den ağırlıklı olarak AB ülkelerine, deri ürünleri sektöründe Rusya'ya yönelik ihracat gerçekleştirildiği, ithalatta ise Asya ülkelerinin yer aldığı görülmektedir. Ancak son dönemde yaşanan Euro/Dolar paritesinin aşağı yönlü seyri, petrol fiyatlarındaki düşüş, Rublenin değer kaybı ve Rusya ile uçak krizi, ana pazarların değişmesine neden olmaktadır.

2014 yılında AB'nin Çin ve Bangladeş'ten sonra 3'üncü büyük hazır giyim tedarikçisi olan Türkiye'nin 2015 yılında AB'ye hazır giyim ihracatı 10 milyar dolardır. Bu rakam 2014 yılında 14 milyar dolar civarındadır. 2014 ve 2015 yıllarında Rusya'ya ihracatımız hem tekstilde hem de deri ürünlerinde azalmıştır. THD sektörleri yeni ekonomik düzende pazar arayışlarına girmişlerdir.

1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri

THD sektörlerinde çeşitli kuruluşların yapmış olduğu anketler neticesinde belirlenmiş maliyet bileşenleri incelendiğinde, boya terbiye işletmeleri hariç en büyük maliyet bileşenlerinin hammaddeler (ana madde ve yardımcı maddeler) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

İplik sektörü özelinde hammadde, maliyetlerin %65 ila %90'nını oluşturmakta (Arif Öksüz, 2008, s.55) ve bu sebeple sektör, pamuk ve petrol türevi ürünler gibi emtiaların fiyatlarından oldukça fazla etkilenmektedir.

Hazır giyim sektöründe ana madde maliyeti kumaş üzerinde, deri ürünleri sektöründe ise işlenmiş deri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Bunun yanında, emek yoğun sektörler olarak bilinen THD sektörlerinde (boya terbiye işletmeleri hariç) personel ve işçilik giderleri ikinci büyük maliyet kalemleridir. Maliyetlerin %19 ila %27'si personel ve işçilik giderleridir.

Diğer tekstil işletmelerine kıyasla boya terbiye işletmelerinde ilk sırada personel ve işçilik giderlerinin, ikinci sırada ise boyarmadde ve kimyasal madde giderlerinin yer aldığı görülmektedir.

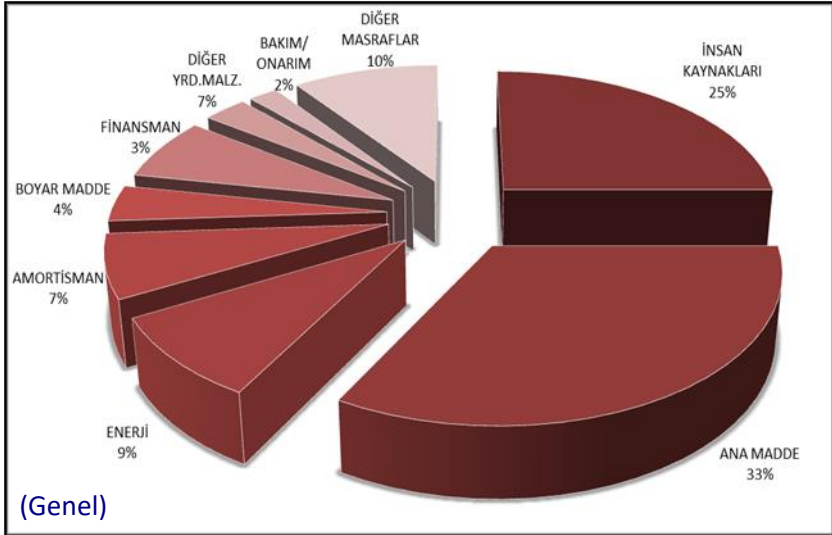
Enerji maliyetleri ise sermaye yoğun olarak bilinen tekstil sektöründe üçüncü sırada yer almakta ve tüm maliyetlerin %9'unu kapsamaktadır.

Boya terbiye işletmelerinde ise; enerji giderlerinin maliyetler içindeki payı genel tekstil sektörüne, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerine kıyasla yüksektir.

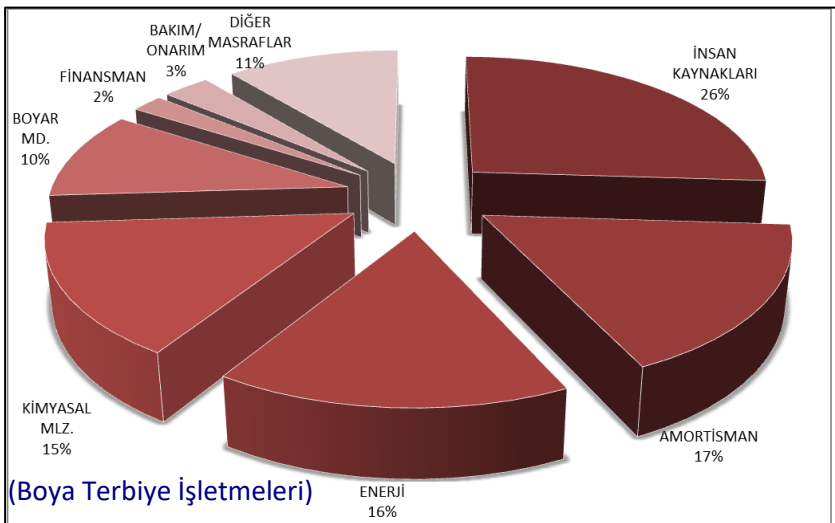
Boya terbiye işletmeleri, büyük makine parkurlarına sahip olup önemli yatırım gerektirmekte ve amortisman giderleri de yüksek çıkmaktadır.

THD sektörlerinin maliyet bileşenlerine ilişkin şekiller aşağıda yer almaktadır;

Şekil 13 - Tekstil Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri

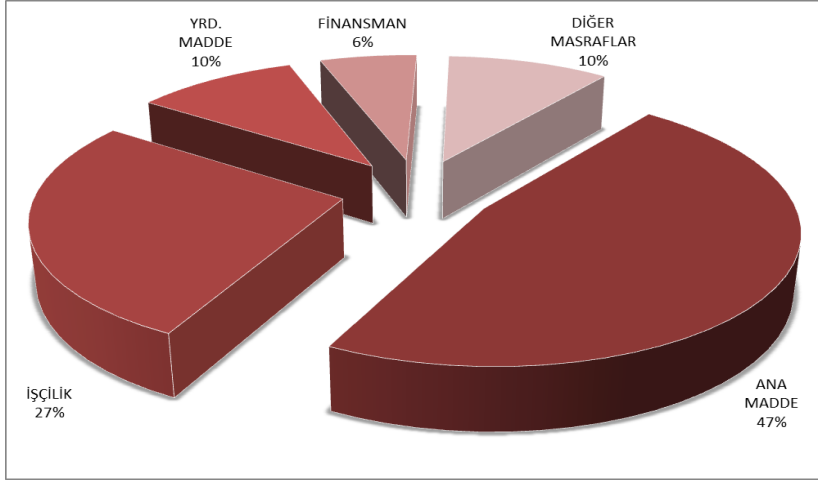

Kaynak: Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası (TTSİS) 2005 yılı verileridir.

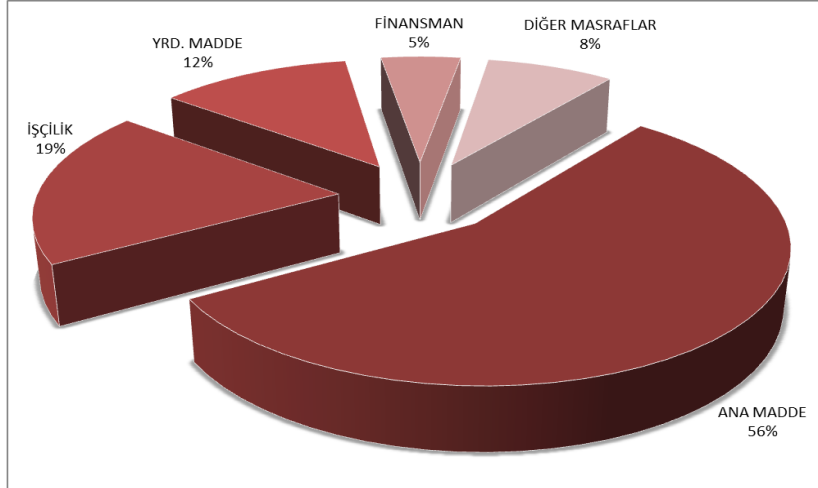
Kaynak: TTSİS (2005 yılı verileridir.)

Şekil 14 - Hazırgiyim Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri

Kaynak: İTKİB (2007 yılı verileridir.)

Şekil 15 - Deri Ürünleri Sektöründe Yaklaşık Maliyet Bileşenleri

Kaynak: İTKİB (2007 yılı verileridir.)

1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu

Uluslararası pazarlarda kıyasıya rekabetin yaşandığı, bilgi ve teknolojinin hızla ilerlediği bu yeni dönemde sektörler, katma değeri yüksek, yenilikçi, bilgi ve teknoloji içeren ürün ve hizmet sunumları ile ihracat kapasitesi ve organizasyon yeteneği yüksek sanayiler olmayı hedeflemektedirler.

Rekabetin giderek artması moda, marka ürünlere yönelik daha fazla girişime ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

2013 yılında uygulamaya giren Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018); **“Nitelikli insan, güçlü toplum”, “Yenilikçi üretim, istikrarlı yüksek büyüme”, “Yaşanabilir mekânlar, sürdürülebilir çevre”, “Kalkınma için uluslararası işbirliği”** hedefleri yer almaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan **“İmalat Sanayiinde Dönüşüm”** başlığı altında; **“Tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinin müşteri odaklı, hız ve esnekliği ile üretici özelliklerini geliştiren, tasarım, koleksiyon ve marka yaratabilen, yenilikçi, çevreye duyarlı, pazarlama ve üretim kanallarında etkin olan bir yapıya dönüşümü desteklenecektir”** hususları ifade edilmektedir.

Ayrıca 2023 yılında dünya tekstil ticaretinin 550 milyar dolar, hazır giyim ticaretinin 740 milyar dolar, deri ürünleri ticaretinin ise 300 milyar dolar civarında olacağı öngörülmektedir. Küresel konjoktür ve 500 milyar dolar olan 2023 yılı toplam ihracat hedefimiz göz önüne alınarak belirlenmiş olan THD sektörleri 2023 yılı ihracat hedeflerimiz ise tekstilde (halı ve konfeksiyon hariç) 20 milyar dolar, halıda 3,5 milyar dolar, hazır giyimde (konfeksiyon dahil) 52 milyar dolar ve deri ürünlerinde 4,5 milyar dolar olarak belirlenmiştir.

Sektörlerin 2023 hedeflerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmeleri için mevcut avantajlarının yanında Onuncu Kalkınma Planı'nın amaçları doğrultusunda, kamu-özel sektör işbirliği ile çalışmalar hızla yürütülmektedir.

Bu doğrultuda THD sektörlerine yönelik olarak katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan **Türkiye Tekstil, Hazır giyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2018)**, Yüksek Planlama Kurulu'nun 18/06/2015 tarihli ve 2015/25 numaralı Kararıyla kabul edilerek, 25/06/2015 tarihli ve 29397 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Türkiye Sanayi Strateji Belgesi'nin (2015-2018) "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde Afro-Avrasya'nın tasarım ve üretim üssü olmak" şeklinde belirlenen uzun dönemli vizyonuna paralel olarak hazırlanan Türkiye Tekstil, Hazır giyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın vizyonu "**Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerinde teknoloji ve tasarım içeren ürünlerde dünya pazarlarında lider ülke olmak**"tır.

Bu vizyon çerçevesinde genel amaç ise; "**Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri sektörlerini katma değeri yüksek, yenilikçi, bilgi ve ileri teknoloji içeren ürün ve hizmet sunumları ile rekabetçiliğini arttırarak dünya ticaretinden daha fazla pay alan sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmak**" olarak belirlenmiştir.

THD sektörlerinin güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu fırsatlar ve karşı karşıya kaldığı tehditler göz önünde bulundurularak Belge'de 5 hedef tespit edilmiştir:

- Sektörün uluslararası pazar payının ve rekabet gücünün artırılması,
- Üretim altyapısının geliştirilmesi,
- Ar-Ge, Ür-Ge, yenilikçilik faaliyetlerinin ve işgücünün geliştirilmesi,
- Yurtiçi ve yurtdışı tanıtım - pazarlama faaliyetlerinin etkinleştirilerek sürdürülebilir hale getirilmesi,
- Çevreye, insan ve hayvan sağlığına ve standartlara uygun üretimin sağlanmasına yönelik mevzuatın iyileştirilmesi.

Bu bağlamda, Eylem Planı'nda 32 eylem yer almaktadır.

Sürdürülebilirlik konusu ve iklim değişikliği artık çok daha fazla gündemdedir. Ülkemiz hedefleri ucuz ürünlerle rekabet etmek değil dünya ölçeğinde kalite ve marka imajı uyandıran bir sektör inşa etmektir. Değişen küresel şartlarda sürdürülebilir rekabetçilik için gerçekleştirilecek çalışmalar, ülkemiz ekonomisinde önemli yere sahip olan THD sektörleri açısından itici güç olacaktır.

2. SEKTÖRLERİN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler

İhracat ağırlıklı olarak üretimlerini sürdüren THD sektörleri, ticari ilişkide bulunduğumuz ülkelerdeki iç gelişmelerden ve küresel ekonomiden etkilenmeye devam etmektedir.

2014 yılında küresel ekonomideki yavaşlamanın da etkisiyle ülkemizin toplam ihracatının yıllık büyümeye katkısı görece olarak azalmıştır. 2015 yılında küresel para politikalarındaki gelişmeler, jeopolitik gelişmeler, Suriye iç savaşı ve dış talepteki kırılğan seyir toparlanma süreci üzerinde riskler oluşturmaya devam etmiştir.

2014 yılı başında Ukrayna’da yaşanan iç çatışma ve krizin bir tarafı olan Rusya’nın ekonomik olarak negatif etkilenmesi, 2015 yılında emtia fiyatlarında yaşanan düşüş, Rublenin değer kaybının ardından gelen uçak krizi (2015 Kasım), Türkiye’den Rusya’ya yapılan ihracatı olumsuz etkilemiş, Ukrayna pazarında da benzer doğrultuda kayıplar yaşanmıştır. 2015 yılı başında Rusya kanadından gelen açıklamalarda Rusya iç pazarının kaliteli ve pahalı ürünlerle ucuz ve kalitesiz Uzakdoğu ürünleri arasında sıkışıp kaldığı dile getirilmiş, THD sektörlerinde yurtiçi üretime yönelimin sinyalleri verilmiştir. Ayrıca Avrupalı bazı üreticilerin, Rusya’da tekstilin kalbi olarak adlandırılan İvanova şehrinde bulunan tesislerini elden çıkarmaya başlamaları neticesinde, 2015 yılı Şubat ayı itibariyle Rusya, yabancı yatırımcıları ülkeye davet etmiştir.

Rusya pazarında yaşanan bu gelişmeler sebebiyle deri ürünleri sektörümüz 2015 yılında pazar çeşitlendirmesine gitmek üzere ticari heyetler bazında yoğun çalışmalar gerçekleştirmiştir. Geleneksel Rusya ve İtalya pazarlarına alternatif olarak Kanada ve ABD’yi rota olarak belirlenmiş, Çin, Güney Kore ve Japonya mercek altına alınmıştır. ABD toplam deri ürünleri ithalatında ve ayakkabı ithalatı özelinde dünyanın en büyük ithalatçısıdır. Bunun yanında Afrika pazarı da ayakkabı ve saraciyeye grubunda yer alan ürünler için değerlendirilmektedir.

AB tarafında özellikle en büyük ticari ortaklarımızdan Almanya ve İngiltere’de ekonomik anlamda yaşanan gelişmeler ise olumlu algılanmıştır. Ancak Euro/dolar paritesinin aşağı yönlü seyri, hazır giyimcilerimiz için yeni pazarlara yönelmeyi zorunlu kılmaktadır. 2014 yılı dolar kuru ortalaması 2,19 TL seviyelerinde iken 2015 yılında 3 TL seviyesine çıkmış, 2015 yılı dolar kuru ortalaması 2,73 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında doların güçlü seyrini koruyacağı tahmin edilmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında dünyanın en büyük hazır giyim ithalatçısı ABD ön plana çıkmaktadır. Yatırıma dayalı büyüme modelinden tüketime dayalı büyüme modeline doğru değişim yaşayan Çin pazarı da değerlendirilmekte, markalı ve katma değeri yüksek ürünleri tercih eden üst gelir seviyesindeki tüketiciye ulaşmak için çalışmalar başlatılmaktadır. Ayrıca Kamerun’un ve kalabalık nüfusu ile Afrika’nın yükselen ekonomisi Nijerya’nın hazır giyim ihracatımız açısından potansiyeli bulunmaktadır.

AB ile ABD arasında müzakereleri devam eden Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı’na (TTIP) yönelik gelişmeler ülkemiz açısından son derece önemlidir. Transatlantik Ortaklık süreci, tarife indirimlerinden mevzuat uyumuna kadar birçok alanda yürütülen müzakereler ile devam etmektedir. Müzakereleri devam eden TTIP’ye dâhil olamamamız durumunda, AB ile olan Gümrük Birliğimiz gereği, ABD ürünleri AB üzerinden Türkiye’ye gümrüksüz girebilecek, buna karşın ülkemiz ihraç ürünlerine ABD’nin tarife gibi uygulamaları devam edecektir. Tam da bu aşamada Türkiye ile AB’nin mevcut Gümrük Birliği’ni güncelleyecek süreci başlatmış olması ve

AB tek pazar mevzuatı ile ileri derecede uyumumuz ülkemiz açısından avantajdır. Aynı zamanda Avrupa özel sektörü de Türkiye'yi TTIP'ye dâhil olması için desteklemektedir.

Bir diğer gelişme de Türkiye ile İran arasında 1 Ocak 2015 itibariyle devreye girmiş olan Tercihli Ticaret Anlaşmasıdır. Bu anlaşmayla Türkiye'den 140, İran'dan 125 olmak üzere toplamda 265 üründe gümrük vergilerinde indirim gidilmiştir. Türkiye'den İran'a yapılacak olan ihracatta tarife indirimine giren 140 ürün içinde "makine halısı, ev tekstili, çorap, ev giysisi, dış giyim, giyim aksesuarı" ürün grupları altında yer alan tekstil ve hazır giyim ürünleri de yer almaktadır. Anlaşma sadece gümrük vergilerinde yapılacak indirimler açısından değil, iki ülke arasında lojistikte yaşanan sıkıntıların çözümü noktasında da kritik hale gelmiştir. İran'da 2015 yılı itibariyle Türklere ait 135 mağaza bulunmakta ve bunların 106'sında THD sektörlerinde faaliyet gösteren firmamızın ürünleri satılmaktadır.

14 Temmuz 2015'te İran ve E3/EU+3 (Çin, Rusya, ABD/Fransa, Almanya, İngiltere) arasında nükleer müzakerelerde anlaşma sağlanmıştır. İran, yaptırımların kaldırılmasına karşılık, nükleer programının yalnızca barışçıl amaçlarla işletileceğini ve nükleer silah üretmeyeceğini taahhüt etmiştir. Anlaşma, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın nihai raporuyla, 16 Ocak 2016 itibariyle yürürlüğe girmiştir. 80 milyon nüfuslu İran ile yürütülen müzakerelerin olumlu sonuçlanması ve İran'a uygulanan ambargonun kademeli olarak kaldırılmasıyla, İran ile ticari işbirliği imkânlarını araştırmak için farklı ülkelere İran'a heyetler gitmeye devam etmektedir.

Sektörlerin sürdürülebilir kalınmasında çevre kilit noktada yer almaktadır. Artan seragazi emisyonları sebebiyle oluşan iklim değişikliği konusu gündemden düşmemekte, konuyla ilgili küresel müzakereler devam etmektedir. İlk olarak 1992 yılında, hükümetler Rio de Janeiro'da buluşmuş ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ni oluşturmuşlardır. 1997 yılında Kyoto Protokolü ile gelişmiş ülkelerin emisyon indirim hedefleri kararlaştırılmış ancak Çin ve Güney Kore gibi gelişmekte olan ülkelere hedef verilmemiştir. Küresel emisyonların % 55'ini temsil eden ülkeler Protokolü onaylayana dek yürürlüğe girememiş ancak 2004 yılı sonlarında Rusya'nın anlaşmayı kabul etmesiyle gerekli ağırlık oluşmuş ve yürürlüğe girmiştir (ABD, Kyoto protokolünün dışında kalmıştır). BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin bir alt anlaşması niteliğinde olan Kyoto Protokolünden sonra 2009 Kopenhag Konferansı gerçekleştirilmiş, gelişmiş ve gelişmekte olan büyük ülkelerin tamamı ilk defa sera gazı emisyonlarını sınırlamayı kabul etmiştir.

Uzun soluklu bir geçmişin ardından 30 Kasım - 11 Aralık 2015 tarihleri arasında Fransa'nın başkenti Paris'te düzenlenen İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP21) iklim değişikliğinin önlenmesi için üzerinde müzakere yürütülen metinde anlaşma sağlanmıştır (12 Aralık 2015). Anlaşma metninde; küresel ortalama sıcaklık artışının 1,5 ile 2 derece arasında sınırlandırılması, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı hazırlıklı olunması ve sera gazları emisyonunu azaltan çevreci ve sürdürülebilir ekonomilerin desteklenmesi gibi maddeler ön plana çıkmaktadır.

Sürdürülebilirliğin bir diğer ayağı da hammadde teminidir. ABD Tarım Bakanlığı verilerine göre (kesinleşmemiş rakamlar) 2015-2016 sezonunda küresel pamuk üretimi 21,8 milyon ton, tüketimi 23,8 milyon tondur. Ülkemiz tekstil sektörü, tükettiği pamuğun yarıya yakını ithal etmektedir. Ülkemiz, Hindistan'dan sonra ikinci büyük organik pamuk üreticisi konumundadır.

Sektör açısından pamuğa ilişkin tedbirler geniş yankı bulduğu unutulmamalıdır. 2014 yılında ABD pamuğuna yönelik olarak başlatılan dumping soruşturmasında sona yaklaşmıştır. Ekonomi Bakanlığı tarafından hazırlanan "Damping Soruşturması Nihai Bildirim Raporu"nda (10/02/2016) "Soruşturma sonucunda ABD menşeli ithalatın dampingli olduğu ve yerli üretim

dalında maddi hasara neden olduğunun tespit edildiği ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuat hükümleri uyarınca, işbu nihai bildirimde gelecek cevaplar esasında hazırlanacak olan soruşturma raporunun, nihai kararın alınması için İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu'na sunulacağı" ifadesine yer verilmektedir.

Organize sanayi bölgelerinde yatırımcılara anahtar teslim fabrika binaları yapılması ile ilgili düzenleme üzerinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından çalışılmaktadır.

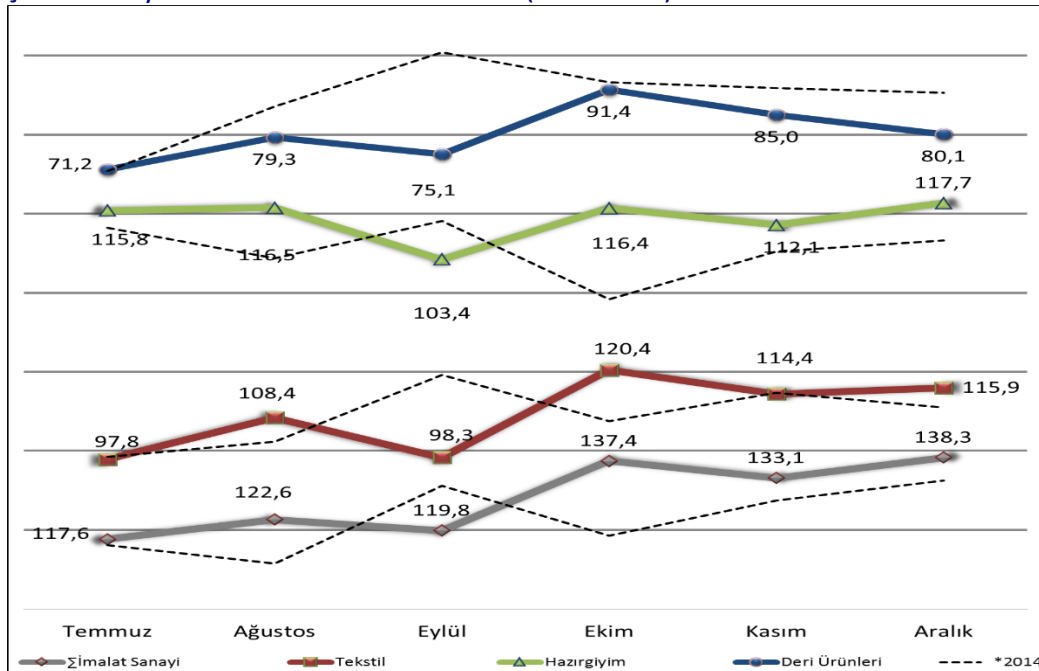
Yaşanan bir diğer önemli gelişme de Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 26 Şubat 2016 tarihli ve 29636 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmasıdır. Kanun ile tasarım merkezleri, Ar-Ge merkezlerinin yararlandığı her türlü destek ve muafiyetten yararlanabilecektir. Mevzuatta yapılan değişikliklere yönelik bazı alt başlıklar;

- 5746 sayılı Kanun kapsamına tasarım personeli dahil edilmiş ve doktora, yüksek lisans ve lisans mezunları için farklı oranlarda gelir vergisi istisnası getirilmiştir.
- Siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge veya tasarım faaliyetleri, teknoloji geliştirme bölgelerinde yapılan tasarım faaliyetleri destek kapsamına alınmıştır.
- Ar-Ge ve tasarım personelinin daha esnek çalışmasına olanak sağlanmıştır.
- Ar-Ge, tasarım ve yazılım personelinin yüksek lisans ve doktorada geçirdiği sürelerin gelir vergisi stopajı kapsamında değerlendirilmesi için Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir.

2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi

2015 yılı ikinci altı aylık döneminde THD üretim endeksleri ortalamaları imalat sanayi ortalamasının altındadır. Ayrıca 2014 yılının aynı dönemine oranla tekstil üretim endeksi 6 aylık ortalaması aynı kalmış, hazır giyim yükselmiş ve deri ürünleri sektöründe ise belirgin bir düşüş gözlenmiştir.

Şekil 16- Aylara Göre Üretim Endeksleri (2010=100)

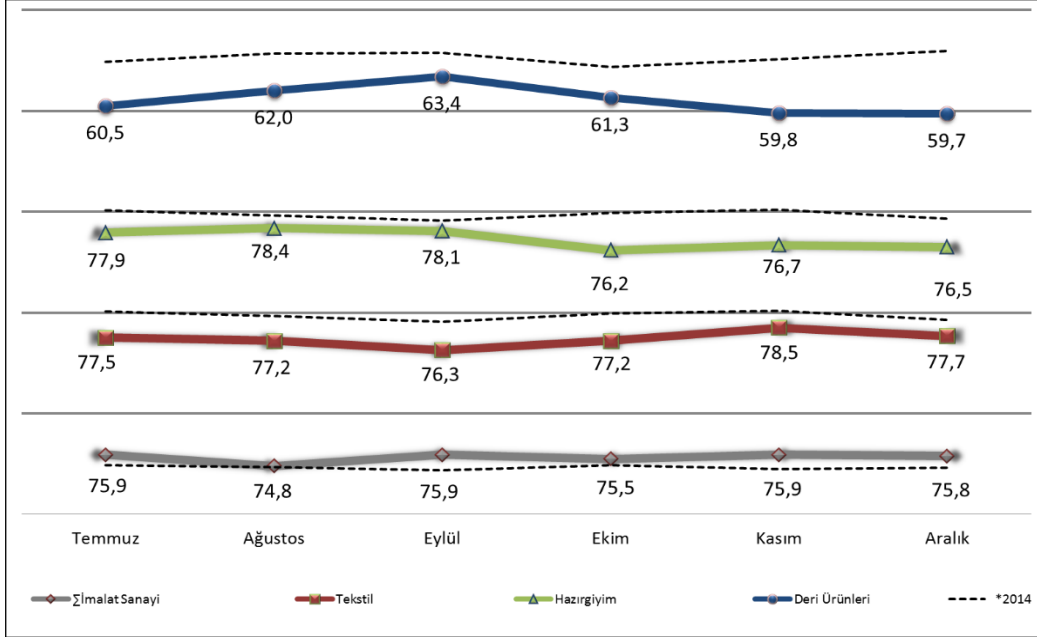

Kaynak: TÜİK

2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

2015 yılı ikinci altı aylık döneminde THD sektörleri kapasite kullanım oranları 2014 yılı aynı dönemine oranla düşüş göstermiştir. Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde imalat sanayi ortalamasının üzerinde, deri ürünleri sektöründe ise imalat sanayi ortalamasının altında bir seyir gözlenmektedir.

Şekil 17 - Aylara Göre Kapasite Kullanım Oranı (%)

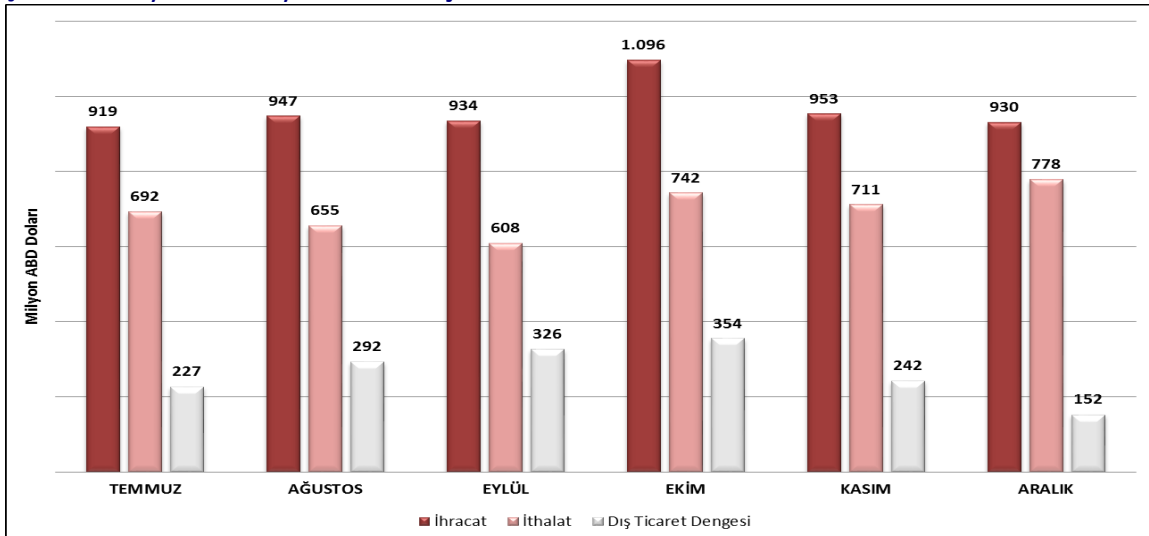

Kaynak: TCMB

2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

2015 yılı ikinci yarısı tekstil ihracatı, 2014 yılı aynı dönemine ait değer (6,5 milyar dolar) altında kalmış ve 5,8 milyar dolar düzeyinde seyretmiştir. Tekstil ithalatına bakıldığında ise 2014 yılı ikinci yarısında 4,7 milyar dolar olan değer 2015 yılı ikinci yarısı için 4,2 milyar dolar olduğu görülmektedir.

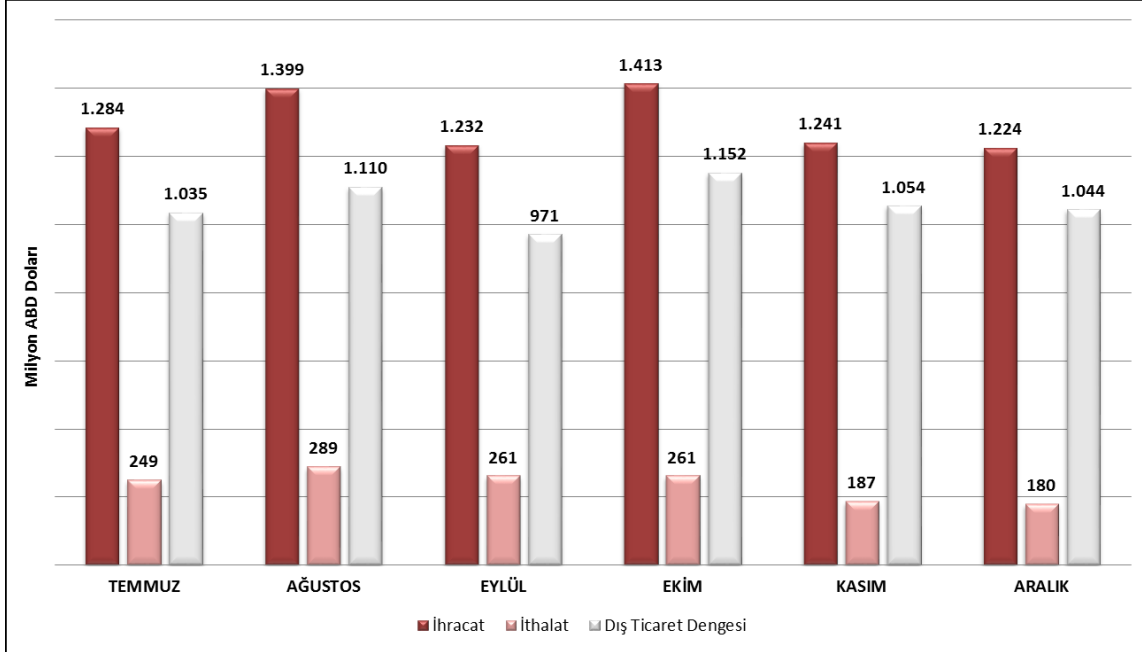
Şekil 18 - Aylar İtibariyle Tekstil Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK

2015 yılı ikinci yarısı hazır giyim ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine oranla %4,3 oranında azalarak 7,8 milyar dolar düzeyinde seyretmiştir. 2014 yılı ikinci yarısında 1,5 milyar dolar, 2015 yılı ikinci yarısında 1,4 milyar dolar hazır giyim ithalatı gerçekleştirilmiştir.

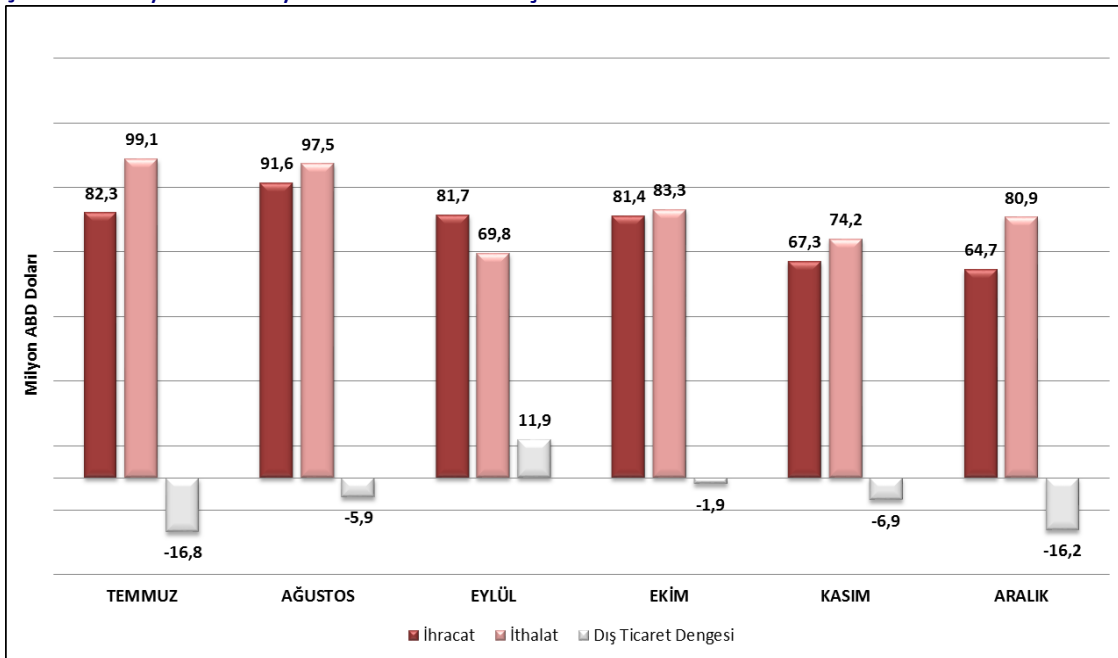
Şekil 19 - Aylar İtibariyle Hazır Geyim Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK

2014 yılı ikinci yarısında 660 milyon dolar, 2015 yılı ikinci yarısında 469 milyon dolar deri ürünleri ihracatı gerçekleştirilmiştir. Yine 2014 yılı ikinci yarısında 677 milyon dolar, 2015 yılı ikinci yarısında 505 milyon dolar deri ürünleri ithalatı gerçekleşmiştir.

Şekil 20 - Aylar İtibariyle Deri Ürünleri Dış Ticareti

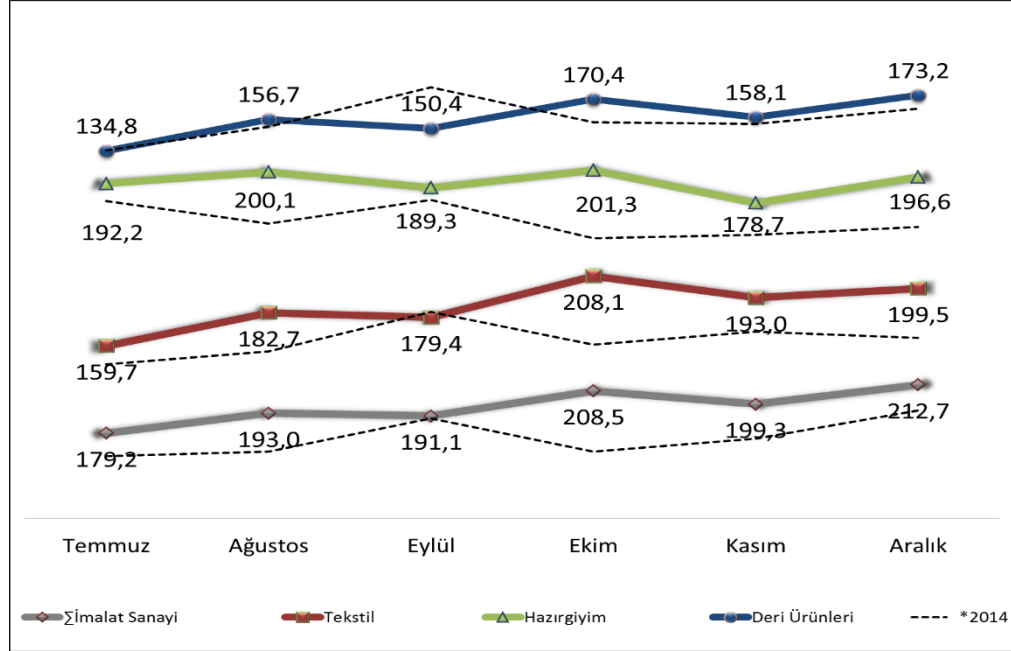

Kaynak: TÜİK

2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi

Her üç sektörde 2015 yılı ikinci yarısında, bir önceki yılın aynı dönemine oranla artış görülmektedir. Global ekonomideki genel seyir ve uygulanan para politikaları cirolar üzerinde etkili olmaktadır.

Şekil 21 - Aylar itibariyle Ciro Endeksi (2010=100)

Kaynak: TÜİK

KAYNAKÇA

- Avrupa-Akdeniz Bölgesinde Tekstil ve Hazırgiyim Değer Zincirinde Dijital Entegrasyon, Enerji ve Kaynak Verimliliği Konusunda Fırsatlar Konferansı, 27-28 Nisan 2015 Polonya/Krakov
- ITC Trademap
- TCMB Finansal İstikrar Raporu, Kasım 2014 ve Mayıs 2015, Bölüm: Genel Değerlendirme
- TCMB Finansal İstikrar Raporu, Kasım 2015, Bölümler: Genel Değerlendirme ve Makroekonomik Görünüm
- TÜİK Veri Tabanı
- SGK Aylık İstatistik Bültenleri, İşyeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler
- TCMB Reel Sektör Verileri Kapasite Kullanım Oranı Raporları
- Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri (Annual International Textile Machinery Shipment Statistics, Released by International Textile Manufacturers Federation)
- TİM İl ve Sektör Bazında Rakamlar
- SGK Yıllık İstatistik Bültenleri, İllere Göre Dağılım
- TOBB Sanayi Enventeri Üretici Dağılımı İstatistikleri
- ÖKSÜZ, Arif (2008), Tekstil Sektöründe Ürün Maliyetinin Hesaplanması ve Maliyet Kontrolü. Yüksek Lisans Projesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
- OECD İstatistik Veri Tabanı http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/data/oecd-science-technology-and-r-d-statistics/r-d-expenditure-by-sector-of-performance-and-type-of-r-d_data
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ar-Ge İstatistikleri
- TEDAŞ verileri
- Dünya Bankası Veri Tabanı <http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology>
- 2023 Türkiye İhracat Stratejisinin Uygulamaya Aktarılması ve Sektörel Kırılımı-TİM (revize rakamlardır)
- Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)
- Türkiye Tekstil, Hazırgiyim ve Deri Ürünleri Sektörleri Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2018)
- Dünya Ticaret Örgütü Yıllık Raporları
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Haber Bültenleri
- <http://www.ormegiyim.com> portalı
- Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Organik Pamuk Üretiminin ve Sanayide Kullanımının Artırılması İstişare Çalıştay Raporu, 18/03/2014

- TTSİS Dünyadan Ekonomi, Tekstil ve Çalışma Hayatına İlişkin Gelişmeler Haber Dosyaları, Mayıs 2015 ve Haziran 2015
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi, Sayı 412, Sayfa:36-41
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi, Sayı 414, Sayfa:11
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi, Sayı 409, Sayfa:40-45
- Dokuz Sütun, Sayfa 6, 30/10/2014, Türkiye’de İyi Pamuk Üretimi Yaygınlaşıyor
- Dünya, Sayfa 12, 26/06/2015, Tekstil Mükemmeliyet Merkezi Kurulacak
- Dünya, Sayfa 16, 13/05/2015, Teknik Tekstiller Araştırma ve Uygulama Merkezi Projesi İmzalandı
- Hürriyet, 29/04/2015, Sayfa 10, Üç Kıtada Fırsat Kapılarını Aralıyor
- Star, 27/07/2015, Sayfa 1, Yüz İşadamlıyla Çin Çıkarması
- Sabah Ankara, 07/04/2015, Sayfa 5, Deri Sektöründe Rota Uzakdoğu ve Amerika
- Dünya 14/01/2015 Sayfa:1 İran İle Ticaret Mağazalaşma İle Yüksелеcek
- Dünya, 07/08/2015, Tekstil İhtisas Organize Sanayi Bölgesi’nde Yatırımların Önü Açıldı
- Milat, 07/09/2015, Çay Atıklarından Tekstil Boyası Üretildi
- Hürriyet, 21/11/2014, Cari Açığın İlacı Tekstil Dosyası
- Dünya, 06/04/2015, Hafifleten Teknolojiler
- Yeşil Gazete, 02/07/2015, Paris İklim Zirvesi Hakkında Bilmeniz Gereken Her şey